

Utkalikā-vallarī

Rank van intense verlangens

śrī śrī guru-gaurāṅgau jayataḥ

Śrī Rūpa Gosvāmī's

Utkalikā-vallarī

(uit: Stava-mālā)

Rank van intense verlangens

Voorzien van

Śrī Baladeva Vidyābhūṣaṇapāda's

commentaar

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

In het Engels vertaald uit de Hindi uitgave van

ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTIVEDĀNTA NĀRĀYAṆA GOSVĀMĪ MAHĀRĀJA

Jaya Radhe

UTKALIKĀ-VALLARĪ

Oorspronkelijke titel: Utkalika-vallari – The Vine of Intense Longings

Auteur: Sri Rupa Gosvami, 1489

Commentaar: Sri Baladeva Vidyabhusana, ca. 1700

Vertaald uit de Hindi uitgave van:

Sri Srimad Bhaktivedanta Narayana Gosvami Maharaja, 1921

1ste Druk 2010 Gaudiya Vedanta Publications – Delhi, India

Nederlandse titel: Utkalika-vallari – Rank van intense verlangens

Nederlandse vertaling: 2019 Indira dasi

Foto Sri Srimad Bhaktivedanta Svami Mahārāja is courtoisie van © Bhaktivedanta Book Trust International, Inc., www.Krishna.com. Gebruikt met toestemming.

Schilderkunst omslag: © Nila VanWolf. Gebruikt met toestemming.

Vector art: Freepik.com

Pro Deo Uitgever Jaya Radhe: <https://purebhakti.com/jayaradhe.nl>

Email: banyantree@duck.com

Drukwerk: www.pumbo.nl

Papier: HVO biotop

Paperback: www.boekenbestellen.nl/boek/utkalika-vallari

Alle Nederlandse titels van deze auteurs op één pagina:

www.boekenbestellen.nl – Zoekterm: BV Narayana Maharaja

Kosteloos Nederlandse titels in eBookformaten: jayaradhe.nl/boeken.html;
purebhakti.com/resources/ebooks-magazines/bhakti-books/dutch

Nederlandse vertalingen van de literaire nalatenschap van Sri Srimad Bhaktivedanta Narayana Gosvami Maharaja worden als Nederlands cultureel erfgoed geconserveerd door de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag en het World Book Archive in Vrindavan.

Gaudiya Vedanta Filosofie; Caitanya; Vaisnavisme

NUR: 718 Oosterse religies

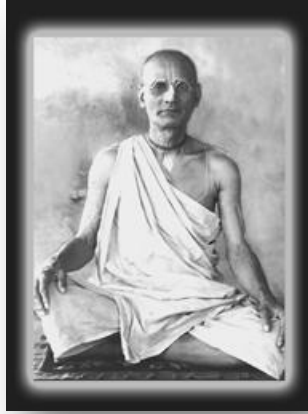
COPYRIGHT 2019 © I.H.M. GOESEN – ENKELE RECHTEN VOORBEHOUDEN

BEHALVE WAAR ANDERS VERMELD VALT ALLEEN DE TEKST (NIET OPMAAK, FOTO'S EN KUNST) IN DIT BOEK ONDER CREATIVE COMMONS NAAMSVERMELDING-GEENAFGELEIDWERKEN 4.0 INTERNATIONALE PUBLIEKE LICENTIE.

Overzicht licentie: <https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/legalcode.nl>

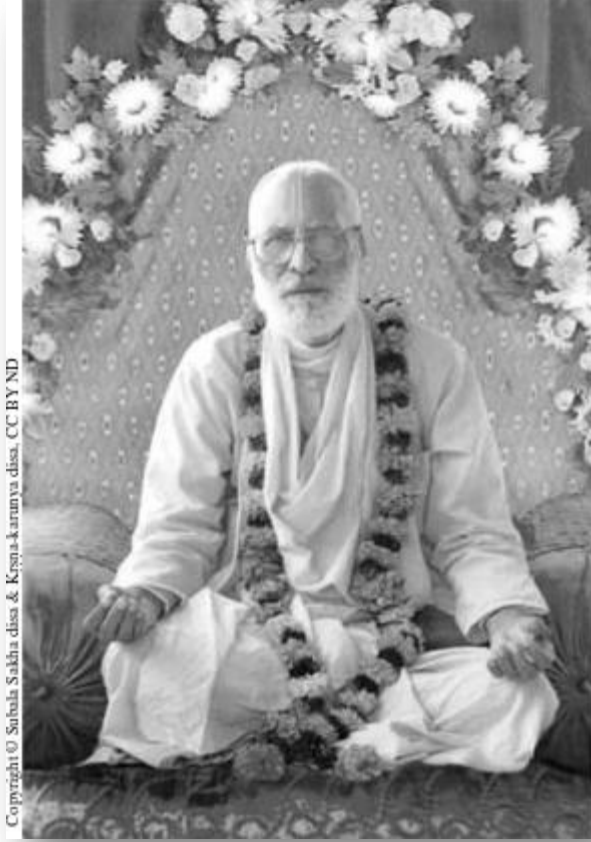
Opgedragen aan mijn Heilige Meester

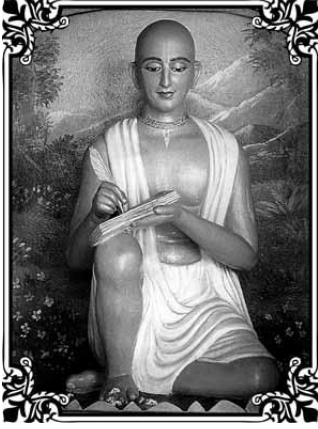
*śrī gauḍīya-vedāntācārya-keśarī
nitya-līlā-praviṣṭa om viṣṇupāda aṣṭottara-śata*

Śrīmad Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja

De beste van de tiende generatie nakomelingen in de
Bhāgavata Paramparā van Śrī Kṛṣṇa Caitanya Mahāprabhu
en stichter van de Śrī Gauḍīya Vedānta Samiti en zijn
vertakkingen door de wereld.

ŚRĪ ŚRĪMAD
BHAKTIVEDĀNTA NĀRĀYAṆA GOŚVĀMĪ MAHĀRĀJA

ŚRĪ RŪPA GOSVĀMĪ

ŚRĪ BALADEVA VIDYABHUSANA

ŚRĪ ŚRĪMAD BHAKTIVEDANTA
SVĀMĪ MAHĀRĀJA

ŚRĪ ŚRĪMAD BHAKTIVEDĀNTA
VAMANA MAHARAJA

Inleiding

HET IS EEN GROTE VREUGDE OM DE trouwe lezers deze uitgave van *Utkalikā-vallārī* te presenteren, die is geschreven door het kroonjuweel van zuivere *rasika* toegewijden, Śrīla Rūpa Gosvāmī, de eeuwige metgezel van Śrī Śaci-nandana Gaurahari.

Śrīla Jīva Gosvāmīpāda, een van de Zes Gosvāmī's, heeft aan het begin van *Śrī Stava-mālā* het volgende geschreven,

*śrī madīśvara-rūpena rasāmṛta-kṛtā kṛtā
stava-mālānu-jīvena jīvena samagṛhṛta*

Śrī Stava-mālā (1)

“Mijn vererenswaardige Śrīla Rūpa Gosvāmī schreef *Sri Bhakti-rasāmṛta-sindhu* en vele poëtische bijdragen [*Śrī Caitanya-deva*, *Śrī Premanadu-sāgar-samjñaka*, *Śrī Kṛṣṇera-aṣṭottara-sata-nāma*, *Śrī Kuñja-bihari-aṣṭaka*, *Śrī Rādhikā-stava*, *Cātu-puṣpāñjali*, enz.]. Al deze ongeëvenaarde gebeden zijn bedoeld als ornamenten voor de toegewijden, die ze als een bloe-

menslinger om hun hals kunnen dragen. Met dit doel heb ik, zijn discipel Jīva, al zijn lyrische werken, die ongeordend waren, verzameld en ze in de juiste volgorde geweven in de vorm van *Stava-mālā*.”

Śrīla Rūpa Gosvāmī Prabhu, de belangrijkste metgezel van Śrī Gaurahari, was verzadigd van Zijn genade. Hij was de *ācārya* van transcendente *rasa-sāstras* en schreef onschatbare literatuur, inclusief de meest uitzonderlijke *Sri Stava-mālā*, “Een bloemenkrans van gebeden”, die eigenlijk pas later door Śrīla Jīva Gosvāmī werd samengesteld. *Utkalikā-vallari*, een van de bloemen in die krans, is een dichtelijke verhandeling voor de dienstverlening aan Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa. De zoete toewijding van Śrīla Rūpa Gosvāmīpāda aan *unnata-ujjala-mādhurya-mayī-bhakti* – de schitterend stralende amoureuze smaak – is een honingbij, waarvan het heerlijke gezoem, dat hier op zijn best is, in dit gebed tot wasdom is gekomen. *Utkalikā* betekent “zeer intense gretigheid vermengd met extreme onrust” en *vallari* betekent “boomkruiper”, vandaar dat *Utkalikā-vallari* betekent “Rank van intense verlangens”.

Ieder vers in deze compositie is in zichzelf compleet. Tegelijkertijd tekent zich een ontwikkeling af in de presentatie van emoties. De lezer en toehoorder zullen er een keer, twee keer en drie keer van drinken, ze zullen er nooit genoeg van krijgen en zullen naar de volgende druppel toeleven, totdat ze tenslotte geheel bevrijd raken van materiële ellende. Dan verschijnt de gretigheid om een *kin̄karī* of dienstmaagd van Śrī Śrī Rādhā-Ramaṇa te worden. Śrīla Rūpa Gosvāmī zinkt af onder de golven van wonderlijke visioenen en openbaringen

in de oceaan van stralend zoete devotie en komt dan weer naar de oppervlakte, waar hij bitter snikkend keer op keer weent en het bewustzijn verliest. Na de ervaring van dergelijke visioenen brengt Śrīla Rūpa Gosvāmī in zijn gebeden aan Vraja-bhumī, de Vraja metgezellen en de *sakhīs* van Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa zijn hunkering tot uitdrukking om de genadevolle zijdelingse blik van het liefvallige Goddelijk Paar te krijgen. In deze gebeden huilt hij deerniswekkend en verlangt hij naar de toegang tot het altijd nieuwe, uiterst transcendente en gevarieerd speelse liefdesspel opgevoerd door Lilā-puruṣottama Śrī Kṛṣṇa en Vṛṣabhānu-nandinī Śrī Rādhā. Dit gedicht is de vrucht van de pijnlijke afgescheidenheid van Rūpa Gosvāmī Prabhu. Hierin duikt hij naar de diepten van de liefde van het Goddelijk Paar om de ongekende parels van zijn realisaties, die zijn gerijpt in een hartverscheurend verdriet, op te halen en uit te delen. Aspiranten van *vraja-rasa* zullen een schijn van de luister van deze parels krijgen, terwijl de levende wezens, die verstoken zijn van de rijkdom van *bhaja*, zich dit niet eens kunnen voorstellen. Met ieder achtereenvolgend vers worden de gebeden van Śrīla Rūpa Gosvāmī vertrouwelijker, verder ontwikkeld en vuriger.

In de dagen, die voorafgingen aan zijn verdwijning uit dit oord, was Śrīla Rūpa Gosvāmī geheel verzonken in zijn spirituele identiteit. Hij stond in zijn eindeloze afgescheidenheid zo intens in brand, dat zijn keel was dichtgeknepen en hij amper meer kon spreken. In een onophoudelijke vloed van tranen heeft hij verklaard,

*udgīrnābhūd utkalikā-vallarir agre
vṛndāṭavyām nitya-vilāsa-vratayor vām
vān-mātrena vyāharato 'py ullalam etām
ākarnyeśau kāmīta-siddhiṁ kurutaṁ me*

Utkalikā-vallari (70)

“O eigenaren van mijn leven, Śrī Kṛṣṇa en Śrī Rādhā, deze *Utkalikā-vallari*, deze “Rank van Verlangens”, is ontkiemd ten overstaan van Jullie, die zijn verzonken in eeuwig liefdesplezier in dit Vṛndāvana. Door het eenvoudig te reciteren laat het me beven. Zodra Jullie mijn hartgrondige verzoek eenmaal hebben aangehoord, wees dan deze lage persoon genadig - beantwoord mijn gebeden en geef me de dienst, waarnaar ik zo hevig hunker.”

Op deze manier heeft Śrīla Rūpa Gosvāmīpāda de vertrouwelijke conclusies van *bhakti* als essentie van alle geschriften gevestigd en heeft hij in dit gebed de stroming ingeleid van de verheven amoureuze devotieele smaak vol nectar van afscheidenheid.

Dit gedicht is vooral zo wonderbaarlijk, omdat het is geschreven met een grote verscheidenheid aan metrum, zoals *upendra-vajrā*; het beschrijft de *bhāvas* van de smaak van verliefdheid, zoals *kilakiñcita*, *kuttamita* en *bibboka*; en het staat vol poëtische ornamenten, zoals *śleṣa* (geestige dubbelzinnigheden), *rūpaka* (metaforen) en *anuprāsa* (alliteraties). Śrīla Rūpa Gosvāmī Prabhu is vanwege zijn revolutionaire presentatie van de stem van *rasa* gevierd als beste vakman van deze uit-

drukkingsvorm. Zijn dichtkunst en emotionele uitlatingen zijn buitengewoon en ongekend.

Als degenen, die lijden, verpauperd zijn, nieuwsgierig zijn, of zoeken naar kennis, over voldoende *sukṛti* of spirituele verdiensten beschikken, kunnen ze Bhagavān vereren. Tenzij ze een bewustzijnsstaat bereiken, die door en door is verzadigd van zuivere smaken van liefdevolle toewijding aan Kṛṣṇa of *kṛṣṇa-bhakti-rasa-bhāvitā matiḥ*, kunnen ze niet de gretigheid ontwikkelen voor het geluk, dat door de liefdevolle dienstverlening aan Śrī Kṛṣṇa naar hen toekomt – zelfs niet na een miljoen levens van vroomheid en verdienste. Daartoe heeft Śrīla Rūpa Gosvāmī Prabhu de methode getoond om die gretigheid te ontwikkelen,

*tan-nāma-rūpa-caritādi-sukīrtanānu-
smṛtyoḥ krameṇa rasanā-manasī niyojya
tiṣṭhan vraje tad-anurāgi janānugāmi
kālaṁ nayed akhilam ity upadeśa-sāram*

Śrī Upadeśāmṛta (8)

“Een toegewijde dient zijn tong en verstand weg te nemen van alle zaken, die niet aan Śrī Kṛṣṇa zijn gerelateerd, hij dient in Vraja-maṇḍala te leven en onder leiding van personen met een diepe, spontane liefde voor Hem zijn zintuigen voltijds bezig te houden met het herinneren en verheerlijken van Kṛṣṇa’s namen, gedaanten, kwaliteiten en spel. Dit is de essentie van alle advies.”

Dit vers maakt duidelijk, dat Śrīla Rūpa Gosvāmī de toegewijden, die gretig zijn naar *vraja-rasa*, heeft aangeraden om in

Śrī Vṛndāvana-dhāma te wonen. Residentie in Vraja – op welke manier dan ook – wordt door de *sāstras* geprezen. De lezer dient echter op te merken, dat louter fysiek in Vraja verblijven niet voldoende is om deze *viśuddha bhakti-rasa* of bovenzinnelijke smaak van toewijding te krijgen, zoals is gespecificeerd door Śrīman Mahāprabhu en Śrīla Rūpa Gosvāmī, die de diepste verlangens van Śrī Gaurāṅga heeft vastgesteld. Daarom heeft Śrīla Rūpa Gosvāmī Prabhu de methode voor het leven in Vraja beschreven.

Men treft in Vraja verschillende typen personen aan, die daar wonen. Sommigen voeren een dubbelzijdige vorm van *bhajana* uit om naam en faam veilig te stellen, terwijl ze hun zintuigen in werkelijkheid tegoed doen aan rijk voedsel, slapen en recreatie. Afgezien van het feit, dat men door dergelijke fraudeurs wordt afgezet, wordt men ook geen *rūpānuga* door degenen te volgen, die zich aan *vaidhī-bhakti* wijden, en is men niet in staat *unnata-ujjala-rasa-māyā prema-bhakti* te krijgen, die wordt gepraktiseerd en gepredikt door Śrīla Rūpa Gosvāmī en alleen door zijn volgelingen wordt uitgedragen. De enige manier om *śrī kṛṣṇa-bhakti* te cultiveren is de leiding van *rasika-gurus* te aanvaarden, die de intieme metgezellen van Śrī Vrajendra-nandana hebben gevolgd en aan Zijn spel deelnemen.

Daarom is louter fysieke aanwezigheid in Vraja geen kwalificatie van een ware Vrajavāsī. Integendeel, residentie in Vraja is alleen succesvol, wanneer hoofd en hart continu zijn toegewijd onder leiding van toegewijden, die in de smaken van Vraja zijn verzonken. Dit werd door Śrīman Mahāprabhu beves-

tigd, toen Hij wees op Śrīla Svarūpa Dāmodara Gosvāmī als een zuivere Vrajavāsī, zelfs al had hij Vraja niet één keer bezocht.

De neofiete beoefenaar moet zeer voorzichtig zijn, dat hij in het beginstadium van *sādhana*, wanneer er nog allerlei ongewenste impulsen en ondeugden in hem aanwezig zijn, zich niet onder voorwendsel van solitaire *bhajana* bezighoudt met een onderontwikkelde beoefening van de herinnering aan het spel en vermaak, omdat dit eenvoudig lethargie bevordert. *Rasa-ācārya* Śrīla Rūpa Gosvāmī, de meester van bovenzinnelijke smaken, heeft de methode vastgesteld voor het uitvoeren van *rāga-bhajana*, spontane toewijding. Het overschrijden van deze methode en proberen prijzenswaardige devotionele sentimenten ver boven de eigen kwalificatie tentoon te spreiden is niets anders dan een ongedisciplineerde, ongunstige en slecht gefundeerde onderneming, die voor de samenleving destructief is. We moeten altijd de instructie van onze eerbiedwaardige Parama-gurudeva, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Prabhupāda onthouden, “*kīrtana-prabhāve, smaraṇa hoibe, se-kāle bhajana-nirjana sambhāva* – Krachtens het gezamenlijk chanten ontwaakt de herinnering aan Śrī Kṛṣṇa en Zijn spel (*smaraṇam*) vanzelf. Dan alleen is het mogelijk zich op een solitaire plek terug te trekken en zich bezig te houden met de vertrouwelijke dienstverlening aan Śrī Yugala-kīśora.”

Een *sādhaka*, die zelfs maar een flauw verlangen heeft om het geluk te krijgen van dienstverlening toegekend door *unnata-ujjala-bhakti-rasa*, zoals voorgeschreven door Śrīla Rūpa Gosvāmī, moet hij onder bescherming blijven van degenen,

die hem steunen, gelijkgestemd zijn en hem toegenezen zijn, en onder hun leiding vrij worden van iedere bijbedoeling. En dan moet hij tegelijkertijd het hoogste niveau van *bhakti* cultiveren en activiteiten uitvoeren, die uitsluitend zijn bedoeld voor het geluk van Kṛṣṇa.

DE ILLUUSTERE AUTEUR VAN UTKALIKĀ-VALLARĪ
ŚRĪLA RŪPA GOSVĀMĪ PRABHU

Śrīla Rūpa Gosvāmī Prabhu is een van de Zes Gosvāmī's in Śrī Gaurāṅga-līlā en is in Vraja-līlā Śrī Rūpa Mañjarī. Zijn voorgeslacht is afkomstig uit Karnataka, Zuid-India. Een van zijn voorvaders heeft om een of andere reden zijn geboorteplaats verlaten en heeft zich in Bengalen gevestigd. Śrī Rūpa werd rond 1411 Śakābda (1489 n. Chr.) in Moragrām (Mādhāipura) in Bengalen geboren in een geslacht van Yajurvedī *brāhmaṇas*, die het nageslacht vormden van Bhāradvāja Ṛṣi (zoon van Bṛhaspatī). De naam van zijn vader was Kurmāra-deva. Zijn oudere broer was Śrīla Sanātana Gosvāmī en zijn jongere broer was Anupama of Vallabha, de vader van Śrīla Jīva Gosvāmī. Vanaf kindsbeen waren deze drie broers zeer gehecht aan de lotusvoeten van Bhagavān.

Nadat ze in hun jeugd hun opleiding hadden afgerond, heeft de koning van Bengalen, Hussein Shah, die van hun heldere intelligentie, goedgeefsheid en andere voortreffelijke eigenschappen onder de indruk was, Śrīla Sanātana Gosvāmī benoemd als eerste minister en Śrīla Rūpa Gosvāmī als gedeputeerd eerste minister. Op Zijn eerste reis naar Vraja heeft Śrī Caitanya Mahāprabhu hen in 1514 in het dorp Rāmakeli ont-

moet. Op dat moment keerde Śrīman Mahāprabhu juist terug naar Jagannātha Purī. Na deze ontmoeting nam de gretigheid van Śrīla Rūpa Gosvāmī om Kṛṣṇa te bereiken zodanig toe, dat hij zijn overheidsfunctie heeft neergelegd en alles heeft achtergelaten. Toen Śrī Caitanya Mahāprabhu de tweede keer uit Śrī Vṛndāvana terugkeerde, heeft Hij Śrīla Rūpa Gosvāmī in Prayāga ontmoet en heeft Zijn vermogens in het hart van Zijn geliefde Rūpa gelegd door een ongekende uitleg van *bhakti-rasa-tattva* te geven. Deze episode wordt als volgt beschreven in *Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 19.136-37)*.

*prabhu kahe, -śuna, rūpa, bhakti-rasera lakṣana
sūtra-rūpe kaḥi, vistāra nā yāya varṇana
pārāpāra-sūnya gabhira bhakti-rasa-sindhu
tomāya cākhāite tāra kaḥi eka 'bindu'*

Śrīman Mahāprabhu zei, “O Mijn dierbare Rūpa, Ik ga jou de symptomen van *bhakti-rasa* in een notendop mededelen, want de uitgestrekt oceaan van *bhakti-rasa* is grenzeloos en onpeilbaar en kan niet in zijn geheel worden beschreven. Uit die oceaan geef Ik jou één druppel om te proeven.”

Gedurende tien dagen heeft Mahāprabhu hem in Prayāga het oorspronkelijke concept van *bhakti-rasa-tattva* gegeven. Śrīla Rūpa Gosvāmī heeft dit allemaal uitgelegd in zijn boeken, inclusief *Srī Bhakti-rasāmṛta-sindhu*, *Śrī Ujjvala-nīlamaṇi*, *Lalita-mādhava* en *Vidagdha-mādhava*.

Śrīla Rūpa Gosvāmī is gevierd vanwege zijn verzaking van het materiële leven en vanwege zijn nederigheid, die werd geïnspireerd door zijn buitengewone gehechtheid aan Śrī Caitanya

Mahāprabhu. Zijn leven wordt uitgebreid beschreven in *Śrī Caitanya-caritāmṛta*, *Bhakta-mālā* en andere boeken. Śrīla Narottama Ṭhākura Mahāśaya heeft hem de passende titel, “*śrī caitanya mano ‘bhīṣṭam sthāpaka* – hij die de innerlijke wens van Śrī Caitanya heeft gegrondvest” toegekend. Śrī Caitanya Mahāprabhu had hem in het bijzonder twee instructies gegeven: het openbaren van de verborgen heilige plaatsen in Vraja-maṇḍala en het schrijven van devotionele literatuur. Van Prayāga ging Śrīla Rūpa Gosvāmī naar Vṛndāvana en van daaruit is hij teruggekeerd naar zijn huis in Bengalen om familie zaken te regelen en te zorgen voor de opleiding van Jīva Gosvāmī. Daarna is hij naar Nīlācala gegaan, waar hij zich bij Mahāprabhu heeft gevoegd.

Toen Śrīla Rūpa Gosvāmī zich in Bengalen bevond, is hij begonnen met de opzet van de toneelstukken, *Vidagdhamādhava* en *Lalita-mādhava*. Om zijn afgescheidenheid van Vraja te kalmeren wilde hij de Vraja-līlā en Dvārakā-līlā in één boekdeel beschrijven, maar in Satyabhāmāpura in Orissa was Śrī Satyabhāmā-devī aan hem in een droom verschenen, die hem opdroeg de twee toneelstukken in twee afzonderlijke delen te presenteren. En in Nīlācala gaf Mahāprabhu hem rechtstreeks dezelfde opdracht. Śrīman Mahāprabhu had hem met Zijn toegewijde metgezellen zijn composities horen reciteren en raakte zeer verheugd. Alleen de *rasika* toegewijde kan de vreugde begrijpen, die ze ervoeren. Mahāprabhu bezielde Śrīla Rūpa Gosvāmī met al het nodige vermogen, wees hem aan als *ācārya* en stuurde hem naar Vṛndāvana om Zijn

diepste wens in vervulling te brengen. Dit is de reden, waarom Śrīla Narottama Ṭhākura Mahāśaya het volgende schreef,

*śrī caitanya mano'bhīṣṭaṁ sthāpitaṁ yena bhūtale
svayaṁ rūpaḥ kadā mahyam dadāti sva-padāntikam*

Tot de werken van Śrīla Rūpa Gosvāmī behoren *Sri Bhakti-rasāmṛta-sindhu*, *Śrī Ujjvala-nīlamanī*, *Laghu-bhagavatāmṛta*, *Lalita-mādhava*, *Vidagdha-mādhava*, *Nikuñja-rahāśya-stava*, *Stava-mālā*, *Śrī Rādhā-kṛṣṇa-gaṇodeśa-dīpikā*, *Mathurā-māhātmya*, *Padyāvali*, *Uddhava-sandēśa*, *Haṅsadūta*, *Dān-keli-kaumudī*, *Kṛṣṇa-janma-tithi-vidhi*, *Prayuktākhyāta-maṅjarī* en *Nātaka-candrikā*.

DE COMMENTATOR

ŚRĪLA BALADEVA VIDYĀBHŪṢAṆA PRABHU

Mijn uiterst eerbiedwaardige Gurudeva *nitya-līlā-praviṣṭa om viṣṇupada aṣṭottara-śata* Śrī Śrīmad Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja heeft zijn piëteit getoond voor Śrī Gauḍīya Vedānta en *śrī-gauḍīya-vedāntācārya* Śrīla Baladeva Vidyābhūṣaṇa Prabhu door de naam van Prabhu te gebruiken voor het stichten van de gemeenschap “Śrī Gauḍīya Vedānta Samiti” en door zijn *sannyāsa* discipelen de titel “Śrī Bhaktivedānta” toe te kennen. Hij heeft een artikel geschreven getiteld “Gauḍīya-vedāntācārya Śrī Baladeva”, waarin hij zegt, “*Śrī-gauḍīya-vedāntācārya* Baladeva Vidyābhūṣaṇa heeft een onbreekbare relatie met Śrī Gauḍīya Vedānta Samiti en omdat hij een *rūpānuga* Vaiṣṇava is, heeft de Samiti zijn gedrag en ideeën en methode van *bhajana* geheel omarmd. Zijn

statuur als een volgeling van Śrīla Rūpa Gosvāmī wordt aangetoond in zijn omvangrijke geschriften.” Hij schreef ook het volgende, “Als we spreken over Śrī Baladeva Vidyābhūṣaṇa Prabhu, is het eerste, dat in gedachte komt, zijn commentaar op Vedānta genaamd *Śrī Govinda-bhāṣya*, waarvoor hij door de Vaiṣṇava’s van alle vier *sampradāyas* in hoog aanzien wordt gehouden.”

Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura, die niet-verschillend is van *śrī gaura-sakti* Gadādhara, heeft verklaard, “Vidyābhūṣaṇa Mahāṣaya is een bijzonder heldere ster in de Gauḍīya Sampradāya. Afgezien van de Zes Gosvāmī’s heeft niemand voor de *sampradāya* zoveel welzijn verricht als hij. Hieruit kunnen we opmaken, dat hij een van de eeuwige metgezellen van Śrīman Mahāprabhu moet zijn.” In Jaipur op de Galtā-pahāḍ heeft Śrīla Baladeva Vidyābhūṣaṇa Prabhu de overwinningsvlag voor de Gauḍīya Vaiṣṇava Sampradāya gehesen en heeft daarmee de Sampradāya’s vooraanstaande positie in de Madhva Sampradāya gevestigd. Deze dienstverlening aan de *sampradāya* bewijst, dat hij inderdaad een *rūpānuga-gauḍīya-vaiṣṇava* is.

Śrī Baladeva Prabhu was de geïnitieerde discipel van Śrī Rādhā-Dāmodara, die zich bevindt in de familie van Syāmānanda, de volgeling van Śrīman Mahāprabhu. Syāmānanda Prabhu stond onder leiding van de eenpuntige *rūpānuga* Śrīla Jīva Gosvāmī; deze verbinding bewijst, dat Śrīla Baladeva Prabhu ook een *rūpānuga* Vaiṣṇava is. Bovendien was Śrī Baladeva Vidyābhūṣaṇa de vooraanstaande *sikṣā* discipel van Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura, die befaamd is als “de tweede

Śrī Rūpa”. Er bestaat daarom geen twijfel over, dat Śrī Baladeva een *rūpānuga* was. Omdat hij de zegen kreeg van Śrī Govinda-deva, de kostbare schat van het leven van Śrīla Rūpa Gosvāmī, was hij in staat de *sevā* van het Godsbeeld zonder onderbreking doorgang te laten vinden. Welke twijfel kan nog resteren over de positie van Śrī Baladeva als *rūpānuga*, als hij de genade heeft gekregen van Śrīla Rūpa Gosvāmī en zijn vererenswaardige Śrī Govindajī? Hij behoorde zowel tot de *pañcarātrika-paramparā* (*dikṣā*) als tot de *bhagavat-paramparā*, die superieur is aan *pañcarātrika*, omdat *bhagavat-paramparā* is gegrondvest op de mate van bekwaamheid in *bhājana*.

Śrī Baladeva Vidyābhūṣaṇa Prabhu heeft het systeem van disciplinaire opvolging in zijn *Prameya-ratnāvalī* uiteengezet. Hieruit kunnen we duidelijk opmaken, dat de commentator, Śrī Baladeva, is verzonken in de vedische leer, die wordt aanvaard in de Gauḍīya lijn. Hij is de keizer van de Gauḍīya Vaiṣṇava *ācāryas*. Onze eerbiedwaardige *śrīla gurupāda-padma om viṣṇupāda aṣṭottara-sata* Śrī Srimad Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja heeft lovend over hem in een vers geschreven,

*śrī madhva sampradāya śrī-caitanya-kula-rakṣakaḥ
vedāntācārya-sārdūlo baladevo mahāmatīḥ*

“Alle eer aan Śrī Baladeva Vidyābhūṣaṇa, de rijkdom van de Śrī Madhva Sampradāya, de decoratie van de dynastie van Śrī Caitanya-deva, de beschermheer van de Śrī Gauḍīya Vaiṣṇava Sampradāya en een grootdenkend *ācārya* gelijk een leeuw.”

Śrīla Gurupāda-padma heeft ook gezegd, dat iedere *sampradāya*, die Śrīla Baladeva als *rūpānuga* weigert te aanvaarden, zich in feite vergist en een overtreding tegen een Vaiṣṇava begaat. Daarom is een dergelijke *sampradāya* slechte associatie, die men dient af te wijzen, waarmee men zijn ware vertrouwen in Śrīla Baladeva Prabhu kan tonen. Er is ook gezegd, dat de metgezel van Mahāprabhu, Śrī Gopinātha Mīśra, die samen met Sarvabhauma Mahāprabhu Zijn commentaar op de *Vedānta-sūtra* had horen spreken, later verscheen als Śrī Baladeva Vidyābhūṣaṇa, de commentator van de *Brahmā Sampradāya*.

Tot de werken van Śrī Baladeva Vidyābhūṣaṇa behoren *Śrī Govinda-bhāṣya*, *Sukṣma-ṭikā*, *Siddhānta-ratnam* en het commentaar daarop, *Bhāṣya-piṭhakam*, *Sāhitya-kaumudī*, *Vyākaraṇa-kaumudī*, commentaren op *Tattva-sandarbhā* en *Īsopaniṣad*, *Śuddhānta-darpanam*, *Kāvya-kaustubha*, *Gopāla-tāpani-bhāṣya*; commentaren op *Sāhitya-kaumudī* (*Kṛṣṇānandini*), *Chanda-kaustubha*, *Laghu-bhāgavatāmṛta* en *Candra-loka*, *Natya-candrikā*, commentaar op *Śrīmad-Bhāgavat* (*Vaiṣṇavānandini*), *Vedānta-syamantaka*, *Prameya-ramāvalī*, *Gītābhūṣaṇa-bhāṣya*, *Viṣṇu-sahasranāma-bhāṣya* (*Nāmārthasudhā*), *Saiṅkṣepa-bhāgavatāmṛta-tippaṇī* (*Sāraṅga-raṅgadā*), *Stava-mālā-vibhūṣaṇa-bhāṣya*, *Pada-kaustubha* en commentaar op *Śrī Śyāmānanda-śataka*.

Lezers die meer willen weten over het transcendente leven en de filosofie van Śrī Baladeva Vidyābhūṣaṇa, kunnen de tweede en derde artikelen lezen in *Prabandha-pañcakam – Vijf essentiële essays*, dat door mijzelf is gepubliceerd. De informa-

tie in deze essays is afkomstig uit vier verschillende bronnen: de inleiding, die mijn oudere godbroeder, Śrīla Bhaktivedānta Vāmana Gosvāmī Mahārāja, heeft geschreven voor zijn uitgave van *Siddhānta-ratnam*; *Gauḍīya-vedāntācārya Śrī Baladeva* geschreven door mijn *gurupāda-padma* Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja; *Bhāṣya-kārikā Vivaraṇa* uitgegeven door Śrī Bhaktisiddhānta Sarasvatī Prabhupāda; en *Gauḍīya-vedāntācārya Śrī Baladeva Vidyābhūṣaṇa* geschreven door Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura. Ik verzoek de lezer zich tot al deze boeken te wenden.

De vertaling van de hoofdverzen van deze *Utkalikā-vallārī* werd voor het eerst gepresenteerd door Śrīman Rādheśa dāsa (Gāṅguli Dādu). Mijn geleerde dochter, Madhu Khaṇḍelavāla (M.A., Ph.D.) heeft deze vertaling omgezet in eenvoudig, smaakvol Hindi en heeft tevens het commentaar van Śrīla Baladeva Vidyābhūṣaṇa vertaald. Aangezien ze op deze manier de schoonheid van dit boek heeft verhoogd, kan zij worden aangeraden.

Ik bid aan Śrī Guru-Gaurāṅga-Gāndharvikā-Giridhārī om aan iedereen, die aan deze uitgave heeft meegewerkt, Hun zegeningen te geven.

Het gevoel en de taal van dit boek zijn met opzet eenvoudig gehouden, zodat het aan het algemene publiek toegankelijk is. Ik heb het volste vertrouwen, dat dit boek zeer zal worden gewaardeerd door ontwikkelde personen, die hunkeren naar *rūpānuga-bhakti*. Als de Vaiṣṇava's dit boeke lezen en verrukt

raken, is dat het bewijs, dat mijn pogingen succes hebben gehad.

Biddend om de genade van Hari-Guru-Vaiṣṇava,
De nederige dienaar,

Tridaṇḍi-bhikṣu

Śrī Bhaktivedānta Nārāyaṇa

Guru-pūrṇimā

Verdwijningsdag van Śrīla Sanātana Gosvāmī

Śrī Caitanyābada 523

7 juli 2009

Utkalikā-vallarī

Rank van intense verlangens

Śrī Rūpa Gosvāmī

śrī vṛndātavī nāgarābhyam namaḥ

Alle eer aan
Śrī Rādhā-Kṛṣṇa en Hun amoureuze spel in
het bos van Śrī Vṛndā-devī

Śrīla Baladeva Vidyābhūṣaṇa Prabhu,
onze commentator,
biedt eerst de heilzame aanroeping aan

*āsīd yasmād utkalikā-vallarī esā
karkaśa-citta-grava-nitānta-druti-hetuḥ
śrī-rādhā-govinda-padabja-vrata-dāyī sa
śrī-rupo bhāvaka-bhūpo dayatām naḥ*

Deze *Utkalikā-vallari* doet harten van steen smelten en geeft inspiratie tot toewijding aan de dienstverlening aan de lotusvoeten van Śrī Śrī Rādhā-Govinda. Dit gedicht is voortgekomen uit het hart van Śrīla Rūpa Gosvāmī, de keizer van degenen met een hart, dat is aangegrepen door gevoelens van afgescheidenheid. Mag die Rūpa Gosvāmī ons met zijn genade besprenkelen.

Opmerking van de redacteur – De teksten tussen haakjes zijn commentaren van Śrī Baladeva Vidyābhūṣaṇa Prabhu.

Vers 1

*prapadya vṛndāvana-madhyam ekaḥ
krośann asāv utkalikākulātmā
udghāṭayāmi jvalataḥ kaṭhorām
bāṣpasya mudrām hṛdi mudritasya*

(Als men niet in staat is zijn meest gekoesterde hartewens te vervullen en nog steeds wanhopig is zijn doel te bereiken, smelt het hart. Op dat moment voelt men zich onwaardig en gaat men nederigheid ervaren. In een dergelijke staat lijdt de toegewijde in afgescheidenheid en weent een onophoudelijke vloed van tranen. De grootste dichter, Śrīla Rūpa Gosvāmī, portretteert deze gevoelens op basis van zijn eigen emoties. In dit eerste vers spreekt hij met een overweldigende overtuiging.)

Met de intentie om mijn gekoesterde verlangen te bereiken neem ik mijn toevlucht tot Vṛndāvana-dhāma. Helemaal alleen en luid wenend vertoon ik openlijk de ernstige wonden in mijn hart gebrandmerkt met schroeiende tranen van afgescheidenheid.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“Met een verdrietig hart en een gevoel van eenzaamheid neem ik mijn toevlucht tot Vṛndāvana-dhāma. Ik ween smartelijk en onthul de open wond in mijn hart veroorzaakt door brandende tranen van afgescheidenheid.” Deze meelijwek-

kende conditie van de toegewijde waarborgt het bereiken van zijn gewenste doel. In de Smṛti wordt de vraag gesteld: hoe wordt het hart gezuiverd van materiële verlangens zonder *bhakti* uit te voeren gekenmerkt door extatische symptomen, zoals kippenvel, een smeltend hart en tranen van zegen?

Aangezien de metra (*chanda*) duidelijk worden, als we door de tekst heenlopen, zal ik niet uitweiden over gedetailleerde beschrijvingen om te voorkomen, dat het boek te lang wordt.

Vers 2

*aye vṛndāranya tvaritam iha te sevana-parāḥ
parām āpuḥ ke vā na kila paramānanda-padavīm
ato nicair yāce svayam adhipayor ikṣaṇa-vidher
varenyam me cetasy upadiśa diśaṁ hā kuru kṛpām*

(Śrīla Rūpa Gosvāmī, die nu is verzonken in zijn spirituele identiteit als dienstmeisje, bidt tot Śrī Vṛndāvana-dhāma, waar ‘ze’ haar toevlucht heeft genomen.)

O bos van Vṛndāvana, is er ooit iemand in deze wereld geweest, die niet snel de hoogste transcendente zegen heeft gekregen door jou te dienen? Ik geef me dan ook aan jou over en richt op nederige wijze een verzoek aan jou. Wees zo goed me persoonlijk te openbaren, welke de beste manier is om *darśana* van jouw eerbiedwaardige Godheden, Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa, te krijgen.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

Aye betekent ‘alas!’ Dit woord wijst op verdriet. Volgens het woordenboek, *Hemacandra-koṣa*, impliceert *aye* zowel boosheid als spijt.

“O bos van Vṛndāvana, is er ooit iemand geweest, die was ondergedompeld in dienstverlening aan jou en niet snel het hoogste plezier heeft gekregen? Al dergelijke personen hebben immers het hoogste geluk gekregen. Ik buig me daarom diep voor jou neer en richt een verzoek aan jou.”

“Wat wil je?”

“Ik bid, dat je me op genadevolle wijze instructies geeft over de manier, waarop ik de *darśana* kan krijgen van mijn Meester en Meesteres, Śrī Śrī Rādhā-Mādhava.”

Vers 3

*tavāraṇye devī dhruvam iha murārīr viharate
sadā preyasyeti śrutir api virauti smṛtir api
iti jñātvā vṛnde caraṇam abhivande tava kṛpām
kuruṣva kṣipraṁ me phalatu nītarāṁ tarṣa-vitapi*

(Vervolgens richt ze zich tot de presiderende godin van het bos van Vṛndāvana, Vṛndā-Devī.)

O Vṛnda-devī, alle Śruti’s en Smṛti’s verkondigen, dat Murārī eeuwigdurend door jouw bos van Vṛndāvana zwerft en Zich

met Zijn geliefde amuseert. Omdat ik dat weet, bid ik aan jouw lotusvoeten. Wees zo goed me genadig te zijn, opdat de boom van mijn verlangens snel de hoogste vrucht mag dragen.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O Godin Vṛnda, Śrī Murārī amuseert Zich altijd in jouw bos met Zijn geliefde Śrī Rādhā en Hun kameraden. In de Śruti wordt gezegd, “Rādhā met Mādhava” en elders, “In Vṛndāvana in Mathurā-maṇḍala, dat ook bekend is als Gokula, maken Ze eeuwigdurend plezier.” De Smṛti’s en andere geschriften (in dit geval *Bṛhad-gautamīya-tantra*) presenteren ook de woorden van Śrī Kṛṣṇa, “De koehedersmeisjes wonen eeuwigdurend hier in Mijn oord, Vṛndāvana. Deze *gopīs* zijn eeuwige *yoginīs*, altijd met Mij verenigd, altijd verzonken in Mijn dienstverlening en zijn nooit van Me afgescheiden.” Śrī *Yamala-tantra* zegt, “Gopāla heeft altijd twee armen. Hij neemt nooit een vierarmige gedaante aan. De zon van de koning der *gopas*, Śrī Kṛṣṇa, maakt altijd plezier in Zijn liefdespel met Śrī Rādhā, het kroonjuweel van de *gopīs*.” Omdat ik dit weet en vol vertrouwen heb in de *sāstras*, bid ik aan jouw lotusvoeten. Je dient me genadig te zijn. Door jouw genade zou de boom van mijn verlangens zeker en binnen afzienbare tijd vrucht moeten dragen – ik zou Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa snel moeten bereiken.”

Vers 4

*hṛdi cira-vasad-āsā-maṇḍalālambi-pādau
guṇavati tava nāthau nāthiturn jantur eṣaḥ
sapadi bhavad-anujñām yācate devī vṛnde
mayi kira karuṇādrām dṛṣtim atra prasida*

(Nadat Śrī Rūpa de voorzittende godin van Vṛndāvana, Śrī Vṛndā-devī, heeft geprezen, bidt Śrī Rūpa nu om haar sanctie.)

O virtueuze Vṛndā-devī, precies dezelfde Śrī Śrī Rādhā-Govinda, wier lotusvoeten ik zolang heb gewenst te aanschouwen, zijn jouw Dame en Heer. Deze gevallen dienstmaagd smeekt jou om haar snel toestemming te geven Hen te benaderen en te aanbidden. Wees met mij tevreden en wees me goed gezind.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

He guṇavatī – Vṛndā-devī wordt hier aangesproken als virtuoos of deugdzaam, want ze beschikt over het ideaal van mededogen. “Deze gevallen persoon verzoekt jou om haar snel toestemming te geven voor het aanbieden van gebeden aan jouw Meesters, Śrī Śrī Rādhā-Govinda. Wees met mij tevreden en schenk me jouw toegenegen, genadevolle blik. Zonder jouw genade gebeurt het zeer zelden, dat iemand de gratie krijgt van Śrī Śrī Rādhā-Govinda, die onder jouw beheer staan.”

Het is alsof Vṛndā-devī informeert, “Wie zijn jouw Meesters?” En Śrī Rūpa antwoordt, “Ze vormen het brandpunt van alle verlangens, die ik zolang in mijn hart heb gekoesterd. Door de gratie van Hun lotusvoeten zou de rank van mijn hoopvolle verwachtingen spoedig vrucht moeten dragen.” De *Amara-koṣa* (3.4.1) stelt, dat de woorden *drāk*, *maṅkṣu*, *sapa-di* en *drutam* betekenen “snel, spoedig” enzovoort.

Vers 5

dadhataṁ vapur aṁsu-kandalīm
dalad-indivara-vṛnda-bandhurām
kṛta-kāñcana-kānti-vañcanaiḥ
sphuritām cāru-marīci-sañcayaiḥ

O Śrī Kṛṣṇa, Jouw uitstraling is glansrijker dan een bloeiende blauwe lotus. O Śrī Rādhā, Jouw betoverende gelaatskleur denigreert de luister van goud.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

De volgende tien verzen, van 5 (*dadhataṁ*) tot en met 14 (*kvāpy ānuṣaṅgika*), moeten gekoppeld aan vers 15 worden gelezen. *Ballava-puraṇdarātmaja* (uit vers 15) betekent “de zoon van de koning der *gopas*” en *gokula-varenya-nandinī* betekent “de dochter van Śrī Vṛṣabhānu Mahārāja”. “Deze dienstmaagd buigt voor Jullie beiden neer en biedt Jullie gebeden aan.”

Men kan zich afvragen, “O Śrī Kṛṣṇa, hoe zie Je eruit? O Śrīmatī Rādhikā, hoe zie je eruit?” Deze vraag wordt in de volgende tien verzen beantwoord, waarbij in iedere regel een reeks bijvoeglijk naamwoorden worden gebruikt om Hen beiden te beschrijven, zoals in dit vers, “O Kṛṣṇa, de tint van Jouw gelaat is boeiender dan een massa tot volle bloei gekomen blauwe lotussen.” Volgens de *Viśva-koṣa* heeft het woord *kandala* drie betekenissen: rijen en rijen (*kalāpa*), helder gekleurd (*uparāga*), pas ontloken (*navāñkura*).

“O Śrī Rādhā, Je bent gesierd met een prachtige uitstraling, die de luister van goud denigreert.”

Vers 6

*nicitaṁ ghana-cañcalātater
anukūlena dukūla-rociṣā
mṛga-nabhi-rucaḥ sanābhinā
mahitām mohana-paṭṭa-vāsasā*

O Śrī Kṛṣṇa, Je ziet er zo ongelooflijk mooi uit in Jouw *pī-tāmbara*, die schittert als een lichtflits. O Śrī Rādhā, Je bent gedecoreerd met een charmant donker zijden kleed, dat glanst als muskus.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O Śrī Kṛṣṇa, Jouw duizelingwekkende kleding glanst als een gordijnvuur van lichtflitsen tegen de achtergrond van een dik-

ke stapel donkere wolken. O Śrī Rādhā, Je bent gekleed in boeiende donkere zijde zo luisterrijk als muskus.” Volgens de *Hemacandra-koṣa* betekent *sanābhi* “van verwant bloed, gelijkgestemd, gelijkend op” enzovoort.

Vers 7

*mādhurīm prakāṣayantam ujjvalām
śrī-pater api variṣṭha-sauṣṭhavām
īndirā-madhura-goṣṭha-sundarī-
vṛnda-vismaya-kara-prabhonnatām*

O Śrī Kṛṣṇa, Jouw schitterende lichaam straalt een zoetheid uit, die de elegantie van Lakṣmī-pati Śrī Nārāyaṇa overtreft. O Rādhikā, Jouw lieflijkheid verbijstert de prachtige meisjes van Vraja, in wier kielzog zelfs Śrī Lakṣmī verbleekt.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O Kṛṣṇa, Jouw schitterende lichaam straalt een zoetheid uit, die glorieuzer is dan de elegantie van Lakṣmī-pati Śrī Nārāyaṇa. O Rādhikā, Jouw sublieme schoonheid verbijstert de aantrekkelijke meisjes van Vraja, wier schoonheid die van Śrī Lakṣmī glansrijk overtreft.”

Vers 8

*itara-jana-su-durghaṭodayasya
sthira-guṇa-ratna-cayasya rohanādrim
akhila-guṇavatī-kadamba-cetaḥ
pracura-camatkṛti-kāri-sad-guṇāḍhyām*

O Śrī Kṛṣṇa, Je bent een bergmassief van karakteristieken als juwelen, die voor anderen ontoegankelijk zijn. O Śrī Rādhikā, Je bent een schatkist van deugden, die het hart van alle noble meisjes verbluft.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“Het woord ‘anderen’ verwijst naar buitenstaanders, zij die niet Jouw metgezellen zijn, zoals Indra en andere halfgoden, in wie alwetendheid, vriendelijkheid en tederheid zelden worden aangetroffen. O Śrī Kṛṣṇa, Je bent een berg permanente kwaliteiten als juwelen. O Rādhikā, door Jouw genegenheid, vriendelijkheid, schoonheid en andere dergelijke onderscheidende eigenschappen worden eerzame dames, die zelf over dergelijke kwaliteiten beschikken, geheel verrast.”

Vers 9

*nistula-vraja-kiśora-maṇḍalī-
mauli-maṇḍana-harinmaṇiśvaram*

*viśva-visphurita-gokulollasan-
navya-yauvata-vataṁsa-mālikām*

O Śrī Kṛṣṇa, van alle onvergelykbaar knappe jongeren van Vraja ben Jij de smaragd, die de kroon spant. O Śrī Rādhā, van alle jonge meisjes van Gokula, de meest gerespecteerde plaats in de wereld, ben Jij het ornament van jasmijn, dat de kroon spant.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢANA-BHĀṢYA

“O Śrī Kṛṣṇa, van alle weergaloze jongeren van Vraja, inclusief Śrīdāma en Subala, ben Jij de beste, de smaragd, die de kroon spant. O Śrī Rādhikā, Jij bent dat bijzondere slotje van jasmijn, dat de bloemenkrans siert gemaakt van Syāmalā, Pālikā en alle andere opgewekte jongedames van Gokula, een plaats, die de hele wereld ten overstaan van zijn uitmuntendheid doet beven.”

Vers 10

*svānta-sindhu-makarī-kṛta-rādhāṁ
hṛn-niśākara-kuraṅgita-kṛṣṇām
preyasī-parimalonmada-cittāṁ
preṣṭha-saurabha-hṛtendriya-vargām*

(Nu worden de gevoelens in Beider hart beschreven.)

O Śrī Kṛṣṇa, Je houdt Śrī Rādhikā als een *makarī*, dolfinachtig draagdier van Cupido, in de oceaan van Jouw hart. O Śrī

Rādhā, Je houdt Kṛṣṇa als een hert gefixeerd op de gloeiende maan van Jouw hart. O Śrī Kṛṣṇa, de geur van Jouw geliefde maakt Jou gek. O Śrī Rādhikā, het aroma van Jouw lieveling windt Jouw zintuigen op.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O Śrī Kṛṣṇa, Je houdt Śrī Rādhikā als een *makarī* in Jouw oceanische hart. O Śrī Rādhikā, Je houdt Śrī Kṛṣṇa als een hert vast in de maneschijn van Jouw hart. O Śrī Kṛṣṇa, de geur van Jouw geliefde Śrī Rādhā verrukt Jou en maakt Jou dronken. O Śrī Rādhikā, de geur van Jouw lieveling ontvoert Jouw zintuigen.” Dit vers getuigt van de gehechtheid van Śrī Śrī Rādhā-Govinda aan elkaar.

Vers 11

*prema-mūrti-vara-kārtika-devī-
kīrti-gāna-mukharī-kṛta-vaṁsam
viśva-nandana-mukunda-samajñā-
vṛnda-kīrtana-rasajñā-rasa-jñām*

O Śrī Kṛṣṇa, Jouw fluit bezingt altijd de glorie van Ūr-jeśvarī Kārtika-devī Śrī Rādhikā, de meest vooraanstaande van alle koeherdersmeisjes, die zelf de belichaming van zuivere liefde vormen. O Śrī Rādhikā, Jouw tong proeft altijd de glorie van Mukunda Śrī Kṛṣṇa, die de hele wereld plezier geeft.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢANA-BHĀṢYA

“O Śrī Kṛṣṇa, Jouw fluit viert altijd de vermaarde reputatie van Kārtika-devī Śrī Rādhikā, het kroonjuweel van de koeherdersmeisjes, zoals Lalitā, die zelf de belichaming van zuivere liefde vormen. O Śrī Rādhikā, Jouw tong weet Mukunda Śrī Kṛṣṇa, die de hele wereld plezier schenkt, te loven.” In de *Amara-koṣa* (1.6.11) betekenen de woorden *yaśa*, *kīrti* en *samajñā* alledrie ‘verheerlijking’.

Vers 12

*nayana-kamala-mādhurī-niruddha-
vraja-nava-yauvata-mauli-hṛn-marālam
vraja-pati-suta-citta-mina-rāja-
grahana-paṭiṣṭha-vilocanānta-jālām*

O Śrī Kṛṣṇa, de lieflijkheid van Jouw lotusogen bevangt het zwaanachtige hart van het beste meisje van Vraja. O Śrī Rādhikā, het sleepnet van jouw zijdelingse blik vangt op deskundige wijze de koning der vissen, het hart van de prins van Vraja.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢANA-BHĀṢYA

“O Śrī Kṛṣṇa, de zoetheid van Jouw lotusogen beheerst het zwaanachtige hart van het kroonjuweel van de jonge meisjes van Vraja. O Śrī Rādhikā, het hart van de zoon van Nanda Mahārāja is de koning der vissen en het net van Jouw zijdelingse blik weet het op bekwame wijze te vangen.” De *Amara-*

koṣa (3.3.200) stelt, dat het woord *ānāyah*, dat een connotatie heeft met ‘binnenbrengen’ en ‘nabij’, ook ‘net’ betekent. Dit vers beschrijft op welke wijze Ze met de blikken van Hun prachtige, stralende ogen de vele smaken van Hun gehechtheid aan elkaar tot uitdrukking brengen.

Vers 13

*gopendra-mitra-tanayā-dhruva-dhairya-sindhu-
pāna-kriyā-kalaśa-sambhava-veṇu-nādam
vidyā-mahiṣṭha-mahati-mahanīya-gāna-
sammohitākḥila-vimohana-hṛt-kuraṅgām*

O Śrī Kṛṣṇa, het lied van Jouw fluit is de Agastya Muni, die de oceaan van ontoegeeflijke zelfbeheersing van Śrī Rādhā verzwelgt. O Śrī Rādhikā, de bedrevenheid, waarmee Jij de *vīṇā* bespeelt, is zo buitengewoon, dat Jouw muziek het hertenhart betovert van Hem, die de hele wereld charmeert.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O Śrī Kṛṣṇa, Jouw fluitspel is de Agastya Muni, die de oceanische zelfbeheersing opslurpt van de dochter van Vṛṣabhānu Mahārāja, de vriend van Koning Nanda. O Śrī Rādhikā, Jouw deskundige spel op de *vīṇā* is zo opmerkelijk, dat Je het hertenhart betovert van Śrī Kṛṣṇa, de magneet van het universum.” Dit vers wijst erop, dat Ze zich eraan wijden om elkaar een plezier te doen met het bedreven spel op Hun muziekinstrumenten.

Vers 14

*kvāpy ānuṣaṅgi-katayodita-rādhikākhyā-
vismāritākhila-vilāsa-kalākalāpam
kṛṣṇeti varṇa-yugala-śravaṇānubandha-
prādurbhavaj-jaḍima-dambara-samvṛtāṅgīm*

O Śrī Kṛṣṇa, als Je toevallig een lettergreep van de naam van Śrī Rādhikā hoort, vergeet Je onmiddellijk hetgeen Je aan het doen bent. O Śrī Rādhikā, door eenvoudig de twee lettergrepen ‘Kṛ-ṣṇa’ te horen, sta Je als aan de grond genageld, waarbij *aṣṭa-sāttvika-bhāvas* zich door Jouw lichaam verspreiden.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O Śrī Kṛṣṇa, zodra Je de naam Śrī Rādhikā hoort, vergeet Je alle andere vormen van plezier. O Śrī Rādhikā, door alleen maar de twee lettergrepen ‘Kṛ-ṣṇa’ te horen, raakt Jouw lichaam bevroren. Jullie worden alletwee beheerst door de zoetheid van elkaars naam.”

Vers 15

*tvām ca ballava-purandarātmaja
tvām ca gokula-vareṇya-nandini
esa mūrdhi racitāñjalir naman
bhikṣate kim api durbhago janaḥ*

O Prins der *gopas*, Śrī Kṛṣṇa! O Śrī Rādhā, dochter van de beste heren in Gokula, Vṛṣabhānu Mahārāja! Deze verdorven dienstbode buigt zich neer en richt met gevouwen handen boven haar hoofd aan Jullie beiden een serieus verzoek.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

In dit vers betekent *ballava-purandara* ‘de koning der *gopas*’ en *gokula-vareṇya* betekent ‘Śrī Vṛṣabhānu Mahārāja’.

Vers 16

*hanta sāndra-karuṇā-sudhā-jhari-
pūrṇa-mānasa-hradau prasidatam
durjane ‘tra diśataṁ rater nija-
prekṣaṇa-pratibhuvāś chaṭām api*

(Nadat Śrī Rūpa een groet heeft gebracht aan Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa, bidt ze om een zegening.)

O Śrī Kṛṣṇa! O Śrī Rādhā! Jullie hart loopt over van zware stortbuien van genade. Weest daarom tevreden met deze gevallen ziel. Schenk me slechts één druppel ware liefde voor Jullie, waarmee Jullie me audiëntie garanderen.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

Hanta (ah!) drukt plezier uit. “Jullie harten zijn meren, die overlopen van gecondenseerde, ambrozijnen genade,” zegt Śrī Rūpa en richt zich rechtstreeks tot Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa. “De-

ze verdorven persoon smeekt Jullie met haar geplezierd te zijn. Geef me slechts één druppel ware liefde of *rati* voor Jullie.”

De Heerschappen informeren, “Wat is de aard van de liefde, die je zoekt?”

Śrī Rūpa antwoordt, “Er wordt gezegd, dat de glorie van deze *rati* zodanig is, dat men ervan verzekerd kan zijn Jullie *darśana* te krijgen, zodra men het ontvangt.”

De *Halāyudha-koṣa* zegt, dat *pratibhū* en *lagnaka* beide ‘garantie’ betekenen.

Vers 17

śyāmayor nava-vayaḥ-suśamābhyām
gaurayor amala-kānti-yaśobhyām
kāpi vām akhila-valgu-vataṁsau
mādhurī ḥṛdi sadā sphuratān me

(Nu beschrijft ze de effecten van de intense liefde tussen Rādhā en Kṛṣṇa.)

O Śrī Kṛṣṇa! O Śrī Rādhikā! Jullie tweeën, de besten van alles, dat aantrekkelijk is, boeien de geest van ieder levend wezen. Jij, Rādhikā, die in bloei staat met telkens frisse jeugdigheid, vertoont kwaliteiten, waarover alleen de meest uitmuntende vrouwen beschikken. Daarom word Je Śyāmā genoemd. En Jij, Kṛṣṇa, de mooiste van alle knappe jongeren,

wordt Śyāma genoemd vanwege Jouw duizelingwekkende grandeur als een smaragd. Bovendien heeft één van Jullie een smetteloze uitstraling met een lichaam, dat straalt als gesmolten goud (*gaurī*) en de ander laait op als goud (*gaura*) in Haar wijdverbreide vermaardheid. Mag Jullie liefvallige schoonheid mijn hart altijd verlichten.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“Śrī Śrī Rādhā-Ramaṇa, Jullie zijn de kroonjuwelen van alles, dat voor iedereen aantrekkelijk is. Mogen Jullie speciale lieflijkheid en schoonheid altijd in mijn hart stralen.” Mocht iemand vragen, waar Ze op lijken, bevat dit vers het antwoord: *nava-vayaḥ-suṣamābhyām...* In dit geval betekent *nava* ‘verheerlijking’. Hier wordt *nava* in meervoudsvorm gebruikt en verwijst naar Hen beiden – ‘bloeiend in prille jeugd’ en ‘grootste, onbedorven schoonheid’. De *Amara-koṣa* (1.3.17) zegt, dat *suṣamā* (v) een woord voor extreme schoonheid is. Volgens de grammatica van Pāṇinī wordt de meervoudsvorm *śyāmayoḥ* gebruikt, wanneer het woord verwijst naar een man en een vrouw, zoals in dit geval naar Śyāma en Śyāmā. Voor het woord *gaurayoḥ* geldt hetzelfde: *gaurīs-ca* en *gauras-ca* worden samengetrokken tot *gaurayoḥ*. Dus *navīna-vayasa śyāmā* verwijst naar Śrī Rādhā op de prille leeftijd van zestien jaar en *navīna-vayasa-suṣamā-susobhita-śyāma* wijst op Śrī Kṛṣṇa, die donkere, uiterst knappe jongeling, die straalt als een laaiende saffier. Mocht iemand vragen, waarop Ze lijken, is het antwoord, dat Śrī Rādhā smetteloos straalt met een gouden gelaatskleur (*gaurī*) en dat Śrī Kṛṣṇa blinkt van universele vermaardheid (*gaura*). Volgens de *Amara-koṣa* heeft

gaura drie betekenissen: goudkleurig (*pīta*), de kleur van de dageraad (*aruṇa*) en wit (*sveta*).

Vers 18

sarva-ballava-vareṇya-kumārau
prārthaye bata yuvāṃ praṇitatya
līlayā vitarataṃ nija-dāsyam
līlayā vitarataṃ nija-dāsyam

(Om aan te geven, hoe Ze in haar voordeel kunnen optreden, richt ze zich nu tot Hen, die in elkaars liefalligheid verzonken zijn.)

O Śrī Kṛṣṇa, Jij bent de zoon van Śrī Nanda, de koning van Vraja. O Śrī Rādhā, Jij bent de dochter van de gerespecteerde hoofdman van de Vrajavāsī's, Śrī Vṛṣabhānu Mahārāja. Ik buig voor Jullie beiden neer en smeek, "Wees zo goed me Jullie dienstverlening toe te kennen, want Jullie kunnen dat gemakkelijk doen. Laat me Jullie dienen; dit is een simpel verzoek."

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

Sarva-ballava-vareṇya-kumārau wijst op Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa, de kinderen van Śrī Nanda Mahārāja en Śrī Vṛṣabhānu Mahārāja, de besten der *gopas*. De rest van dit vers mag duidelijk zijn, "Jullie dienst is voor deze gevallen, miserabele dienstbode van het enige levensbelang."

Vers 19

*praṇipatyā bhavantam arthāye
paśupāendra-kumāra kākubhiḥ
vraja-yauvata-mauli-mālīka-
karuṇā-pātram imāṃ janāṃ kuru*

(Nadat Śrī Rūpa Śrī Yugala-kiśora een plezier heeft gedaan, richt ze in dit vers en in het volgende tot Hen een verzoek om genade.)

O Śrī Kṛṣṇa, zoon van de koning der *gopas*, ik ga plat op de grond voor Jou en smeeik met gebroken stem, “Haal alsjeblijft dat kroonjuweel van de Vraja *gopīs*, Śrī Rādhā, over om me de ontvanger van Haar mededogen te maken.”

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O *paśupāendra-kumāra*, O zoon van de koning der *gopas*! Ik val plat voor Jou neer en bid jammerend aan Jouw lotusvoeten om genade.”

“Welke soort genade wil je hebben?” vraagt Hij.

Śrī Rūpa antwoordt, “Maak deze dienstmaagd alsjeblijft het object van de goedgunstigheid van Śrī Rādhā, het kroonjuweel van de jonge meisjes van Gokula.”

Vers 20

*bhavatīm abhivādya cāṭubhir
varam ūrjeśvari varyam arthaye
bhavadīyatayā kṛpām yathā
mayi kuryād adhikām bakānkataḥ*

O Ūrjeśvari Śrī Rādhikā, ik smEEK Jou met gevouwen handen en lieve woordjes om dit Godsgeschenk: Mag de moordenaar van Bakāsura, Śrī Kṛṣṇa, wetend dat ik de Jouwe ben, op mij Zijn goedheid laden.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O Ūrjeśvari, ik leg mijn hoofd aan Jouw voeten en vraag Jou lief om de hoogste gunst.”

“Welke zegening wil je hebben?” vraagt Ze.

“Beschouw me als Jouw eigendom. Aanvaard me als Jouw dienstmaagd, zodat de moordenaar van Bakāsura, Śrī Kṛṣṇa, me in Zijn genade onderdompelt.”

Vers 21

*diśi vidiśi vihāram ācarantaḥ
saha paśupāla-varenṇya-nandanābhyām*

---

*pranayi-jana-gaṇās tayoh kurudhvaṁ
mayi karuṇāṁ bata kākum ākalayya*

(Vervolgens bidt ze aan de metgezellen van Śrī Yugala-kisora om hun genade.)

O vertrouwelijke vrienden van Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa, jullie zwerven door Vraja met de zoon en dochter van de koningen der *gopas*. Luisteren jullie alsjeblijft naar mijn smartelijke verhaal en wezen jullie me genadig.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O geliefde *sakhīs* van Śrī Rādhā en beste *sakhās* van Śrī Kṛṣṇa, wezen jullie me alsjeblijft genadig na mijn smachtende verzoeken te hebben aangehoord. Wie zijn jullie allemaal? Jullie zijn de vrienden van de zoon en dochter van de gerespecteerde topkoningen van de gemeenschap der *gopas*, Śrī Nanda Mahārāja en Śrī Vṛṣabhānu Mahārāja. In Hun spel en vermaak zijn jullie eeuwige metgezellen, die altijd met Hen door Vṛndāvana zwerven.”

Vers 22

*giri-kuñja-kuṭīra-nāgarau
lalite devī sadā tavāśravau
iti te kila nāsti duṣkaraṁ
kṛpayāṅgi-kuru mām ataḥ svayam*

(Eerst heeft ze aan al Hun metgezellen een algemeen gebed opgezonden. Nu richt ze zich in dit vers en de volgende twee verzen individueel tot hen bij hun naam.)

O Lalitā-devī, aangezien jij de Held en Heldin in de *nikuñjas* van Govardhana altijd onder controle hebt, is er niets, dat je niet kunt bereiken. Je bent vrij om te doen, wat je wilt. Aanvaard me daarom op genadevolle wijze en betrek me in de dienst van Śrī Yugala.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢANA-BHĀṢYA

“O Devī Lalitā, de Held en Heldin van de *nikuñjas* in Govardhana, Śrī Rādhā-Mādhava, die bedreven zijn in romantische verwickelingen, zijn aan jou altijd toegeeflijk en daarom is voor jou niets onmogelijk. Derhalve ben je vrij om me te aanvaarden.” Volgens de *Amara-koṣa* (3.1.24) zijn *āśrava* en *vacanesthita* synoniemen, die ‘gehoorzame dienaar’ betekenen.

Vers 23

*bhājanam varam ihāsi viśākhe
gaura-nila-vapuṣoḥ praṇayānām
tvaṁ nija-praṇayinor mayi tena
prāpayasva karuṇārdra-kaṭākṣam*

O Viśākhā, de gouden Śrī Rādhā en de blauwe Śrī Mādhava hebben in dit Vṛndāvana uit al Hun intieme metgezellen jou

uitverkoren als het belangrijkste object van Hun begunstiging. Help me alsjeblieft om de genadevolle, toegenegen blik van jouw dierbare Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa te krijgen.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O Viśākhā, de gouden Śrī Rādhā en de blauwachtige Śrī Mādhava hebben in dit Gokula uit al Hun vertrouwelijke vrienden jou als grootste ontvanger van Hun gratie uitverkoren. Help me alsjeblieft om de blik, die stroomt vol mededogen, van jouw dierbare Paar te krijgen.”

Vers 24

*subala ballava-varya-kumārayor
dayita-narma-sakhās tvam asi vraje
iti tayoh purato vidhuraṅ janarṅ
kṣaṇam amuṅ kṛpayādyā nivedaya*

O Subala, je bent in Vraja-maṇḍala een priyā-narma sakhā, een boezemvriend van de zoon van Śrī Nanda Mahārāja en van de dochter van Śrī Vṛṣabhānu Mahārāja. Reik me op deze dag slechts een klein gebaar van genade aan en deel mijn treurige verhaal aan jouw twee vrienden mee.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O Subala, je bent in dit Vraja de vertrouweling van de dochter van Śrī Vṛṣabhānu Mahārāja en van de zoon van Śrī Nanda Mahārāja, Śrī Śrī Rādhā-Mukunda. Omdat je zo dicht bij

Hen staat, kun je met groot inlevingsvermogen een verzoek tot Hen richten uit naam van Hun dienstmaagd, die lijdt in afgescheidenheid.”

Vers 25

*śṛṇuta kṛpayā hanta prāṇeśayoḥ praṇayoddhurāḥ
kim api yad ayaṁ dīnaḥ prāṇī nivedyati kṣaṇam
pravaṇita-manāḥ kiṁ yuṣmābhiḥ samaṁ tilam apy asau
yugapad anayoḥ sevām premṇā kadāpi vidhāsyati*

(Nu richt ze zich tot de dienstbodes van Śrī Śrī Rādhā-Govinda.)

O dierbare dienstmaagden van de Meesters van mijn leven, Śrī Śrī Rādhā-Govinda, jullie zijn volkomen beneveld door *prema*. Leen alsjeblijft een ogenblik jullie oor aan het nederige verzoek van deze deemoedige *dāsī*. Word ik ooit in staat gesteld om samen met jullie de lotusvoeten van het Goddelijk Paar te dienen, al is het slechts voor een ogenblik?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O dierbare dienstmaagden van de Meesters van mijn leven, Śrī Śrī Rādhā-Govinda, willen jullie me alsjeblijft aanhoren?”

“Wat wil je?” vragen ze.

“Hoor het verzoek van deze gevallen *dāsī* aan.”

Ze herhalen, “Wat is jouw verzoek?”

Ze antwoordt, “Deze ellendige *dāsī* vraagt of ze ooit, zelfs maar voor een ogenblik, betrokken zou mogen worden in de liefdevolle dienstverlening aan Śrī Śrī Rādhā-Govinda samen met jullie allemaal.”

Vers 26

*kva jano ‘yam ativa pāmarah
kva durāpam rati-bhāgbhir apy adah
iyam ullalayaty ajarjarā
gurur uttarṣa-dhurā tathāpi mām*

Waar bevind ik me, een deerniswekkende en hulpeloze dienstmaagd, in vergelijking met de verheven toegewijden, in wier hart de goddelijke liefde reeds is ontkiemd? Wetend, dat zelfs voor hen deze *prema-sevā* extreem zeldzaam is, zal het voor een dienstmaagd zoals ik praktisch onmogelijk zijn deze *prema-sevā* te bereiken. Toch houdt een intense en onaflettende dorst ernaar me in een delirium gegijsseld.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“Hoe groot is de kans voor deze gevallen en zwakke dienaressen om deze fortuinlijke dienstverlening te krijgen, als deze zelfs voor *premi* toegewijden moeilijk is te verkrijgen? Voor een *dāsī* zoals ikzelf is een dergelijke gelegenheid uiterst onge-

bruikelijk. Niettemin berooft een hevige dorst ernaar me van mijn gemoedsrust.”

“Welke soort dorst is dat?”

“Een onlesbare dorst,” antwoordt ze. Het woord *ajarjarā* betekent ‘fris en nieuw’. De *Viśva-koṣa* zegt, dat de betekenis van *jarjara* ‘oud’ is. *Guru* betekent ‘groot’. De essentie is, dat deze grote dorst zich telkens in nieuwe vormen aandient.

Vers 27

*dhvasta-brahma-marāla-kūjita-bharair ūrjeśvarī-nūpura-
kvāṇair ūrjita-vaibhavas tava vibho vaṁśī-prasūtaḥ-kalaḥ
labdhaḥ śasta-samasta-nāda-nararī-sāmrājya-lakṣmīm parām
ārādhyah pramadāt kadā śravaṇayor dvandvena mandena me*

(Ofschoon ze zich gewaar is van haar positie, bidt ze wederom met grote hartstocht.)

O almachtige Kṛṣṇa, zullen mijn afgestompte oren ooit in staat zijn om Jouw fluitmuziek te horen, die zich mengt met het rinkelen van Śrī Rādhā’s enkelbellen, die op zichzelf de trillers van Brahmā’s zwaan verslaan? De combinatie van die geluiden is de soevereine godin van de stad der sublieme klanken. Het fluitspel van Śrī Śyāmasundara verrijkt met de melodie van de enkelbellen van Śrī Rādhā vormt de essentie van alle vibraties, die het oor strelen.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O almachtige Heer, wanneer kan ik de zoete melodieën eren, die voortkomen uit de fluit? Wanneer kan ik dat lied met mijn oren dienen? Wat is zo bijzonder aan die muziek? Ze wordt verrijkt met het rinkelen van de enkelbellen van Ūrjeśvarī Śrī Rādhā. Wat doet dat rinkelen van Haar enkelbellen? Het verslaat de trillers van Brahmā’s draagdier, de koninklijke zwaan. Waarop lijkt de gecombineerde klank van de fluit en de enkelbellen? Die klank is glorieus. Dit is de koningingodin heersend over de metropool van subliem geluid, die de alleenheerschappij over alle melodieën heeft bereikt. Wanneer, oh wanneer kan ik het rinkelen van de enkelbellen van Śrī Rādhikā horen, die danst op Jouw fluitspel in de *rasamaṇḍala*?”

Vers 28

*stambhaṁ prapañcayati yaḥ sikhi-piñcha-mauli-
veṇor api pravalayan svara-bhaṅgam uccaiḥ
nādaḥ kadā kṣaṇam avāpsyati te mahatyā
vṛndāvaneśvari sa me śravaṇātithitvam*

**O Vṛndāvaneśvari Śrī Rādhikā, de klank van Jouw *vīṇā* over-
speelt en verstomt het fluitspel van Hem, die is gekroond met
een pauwenoogveer. Wanneer bereikt de muziek van Jouw
vīṇā mijn oren?**

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢANA-BHĀṢYA

“O Vṛndāvaneśvari, wanneer komt de klank van Jouw uiterst voortreffelijke Mahatī *vīṇā* binnen het bereik van mijn oren? Wat doet deze klank? Deze brengt zelfs het fluitspel tot zwijgen van Śrī Kṛṣṇa, die is gekroond met een pauwenveer. Als Śrī Kṛṣṇa die *vīṇā* hoort, raakt Hij zo geboeid, dat Hij op Zijn fluit vals begint te spelen, waarna het geluid stokt en tenslotte helemaal stopt. Word ik ooit in staat gesteld om slechts een ogenblik de melodie van Jouw *vīṇā* te horen?”

Vers 29

*kasya sambhavati hā tad-ahar vā
yatra vām prabhu-varau kala-gītiḥ
unnaman madhurimormi-samṛddhā
duṣkṛtaṁ śravaṇayor vidhunoti*

(Hierna smeekt ze Hen een duet te horen zingen.)

O allerhoogste Meesters, Śrī Śrī Rādhā-Govinda, wanneer komt de dag in mijn leven, waarop Jullie zo een melodieuze duet zingen, dat overloopt van golven lieflijkheid, die alle onheil uit mijn oren wegspoelt?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢANA-BHĀṢYA

“O Jullie Excellenties, Śrī Śrī Rādhā-Govinda, komt er ooit een dag, waarop ik Jullie tweeën plotseling hoor losbarsten in een lied, een zacht en melodieuze duet, dat mijn oren zuivert

van alle wereldse geluidsvibratie? Wanneer beleef ik die dag?” Het gebruik van *vā* in de eerste regel is een spreektaal-ornament, een uitroep. Over het algemeen betekent het ‘of’, maar niet in dit geval. Men kan zich afvragen, wat er zo bijzonder is aan die zoete klank. Het antwoord is, dat het is verrijkt met torenhoge golven lieflijkheid.

Vers 30

*parimala-saraṇīr vāṁ gaura-nīlāṅga-rājan-
mṛgamada-ghuṣṛṇānugrāhīnī nāgareśau
sva-mahima-paramāṇu-prāvṛtāśeṣa-gandhā
kim iha mama bhavitṛi ghrāṇa-bhṛṅgotsavāya*

(Vervolgens bidt ze om de lichaamsgeur van Śrī Śrī Rādhā-Govinda te ervaren.)

O koning der minnaars, Śrī Kṛṣṇa, O juweel van metgezellen, Śrī Rādhikā, Jullie geur is zo glorieus, dat louter een vleugje ervan alle andere wonderbaarlijke aroma’s denigreert. Wanneer raakt de bij van mijn neus in extase bij het inademen van de exuberante geur van de muskus en *kuṅkuma*, die op Jullie donkere en lichte lichaam is gesmeerd?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O koning der pronkers, O schone verleidster, wanneer wordt de snel stromende vloed van Jullie geur een feest voor de honingbij van mijn neus?” Volgens de *Viśva-locana* heeft het

woord *saraṇi* (pad) twee betekenissen: stroming of vloed (*śre-eī*) en spoor of pad (*vartma*). Men kan zich afvragen, “Waarop lijkt deze geur?” Het antwoord is, “De natuurlijke geur van Hun lichte en donkere lichamen had medelijden met de aroma’s van muskus en *kun̄kuma* en liet ze zich ermee vermengen, waarbij het één wonderbaarlijk complementierend aroma produceerde.” Men zou verder kunnen informeren naar de aard van de stroom van die geur. Het antwoord is, “De stroom van die geur vloeit voort, waarbij slechts één druppel van zijn aroma het complete spectrum van alle andere geuren smoot.”

Vers 31

*pradesinīm mukha-kuhare vinikṣipāṅ
jano muhur vana-bhuvī phūt-karoty asau
prasīdataṁ kṣaṇam adhipau prasīdataṁ
dṛśoḥ purah sphuratu tadid-ghana-cchaviḥ*

(Het geluk om tot de intieme nabijheid van Hun Heerschappen door te dringen blijkt hoogst onwaarschijnlijk te zijn, dus in plaats daarvan smeekt Śrī Rūpa om Hun rechtstreekse *darśana* op afstand.)

O mijn Meester, Śrī Kṛṣṇa, O mijn Meesteres van Vṛndāvana, Śrī Rādhikā, ik zit hier in Vṛndāvana en roep Jullie keer op keer aan en ween met mijn wijsvinger tegen mijn mond, “Ik smee Jullie. Wezen Jullie met mij tevreden, al is het slechts voor een moment en laat mijn ogen de bekoring zien van Jul-

lie gedaanten, die lijken op een lichtflits, die door een pas geformeerde onweerswolk schiet.”

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

De wijsvinger – direct naast de duim – heeft twee namen: *pra-desinīm* (aanwijzer) en *tarjinī* (schelden). Dit wordt onderbouwd door de *Amara-koṣa* (2.3.81). Met haar wijsvinger tegen haar mond zit deze *dāsī* hartverscheurend te snikken. De betekenis van de andere regels is duidelijk. “Jullie schitterend stralende lichaamskleuren lijken op een bliksemflits, die door de achtergrond van een verse regenwolk schiet.”

Vers 32

vraja-madhura-jana-vrajāvataṁsau
kim api yuvām abhiyācate jano ‘yam
mama nayana-camatkṛtīm karotu
kṣaṇam apī pāda-nakhendu-kaumudi vām

(Nu bidt ze om de *darśana* van al Hun teennagels tegelijkertijd.)

O mijn Meester, Śrī Kṛṣṇa, en mijn Meesteres, Śrīmatī Rādhikā, Jullie zijn de bekroonde glorie van alle inwoners van Vraja-maṇḍala, die de belichaming van lieflijkheid vormen. Ik bid dan ook aan Jullie beiden om een gunst. Mogen de schitterende manestrallen van Jullie teennagels mijn ogen vullen met verwondering, al is het slechts voor een ogenblik.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢANA-BHĀṢYA

De betekenis mag duidelijk zijn.

Vers 33

*atarkita-samikṣaṇollasitayā mudāśliṣyator
nikuñja-bhavanāṅgane sphurita-gaura-nīlāṅgayoḥ
rucaḥ pracurayantu vām puraṭa-yūthikā-mañjarī-
virāja-dali-ramyayor mama camatkṛtiṁ cakṣuṣoḥ*

(Nu bidt ze om haar Meester en Meesteres te zien, wanneer Ze zich bij toeval hebben ontmoet.)

O Śrī Śrī Rādhā-Govinda, wanneer Jullie elkaar plotseling in de voortuin van de *nikuñja* in het oog krijgen, zwellen Jullie aan van plezier en omhelzen elkaar met kwistige genegenheid. Het ontmoeten van Jullie gouden en blauwe gedaanten doet denken aan een zwarte hommel op een gouden jasmijnbloem, die zijn nectar drinkt. Laten mijn ogen zich vullen met verwondering, wanneer ik Jullie twee prachtige gedaanten elkaar zie ontmoeten.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢANA-BHĀṢYA

“Mag de schoonheid van Jullie lichamen mijn ogen vullen met verwondering. Waar gaat dit gebeuren? Vóór de *nikuñja*. Hoe gedragen Jullie tweeën zich daar? Jullie omhelzen elkaar met de grootste genegenheid en zijn verbaasd en overgelukkig om elkaar toevallig te ontmoeten. Waarop lijken Jullie tweeën?

Op twee duizelingwekkende figuren, goud en blauw.” Met behulp van een vergelijking beschrijft ze de respectievelijke specialiteiten van Hun gedaanten, “Jullie lichamen zien er samen zeer betoverend uit, zoals een zwarte hommelp op een gouden jasmijnknop.”

Vers 34

*sāksāt-kṛtiṁ bata yayor na mahattamo ‘pi
kartuṁ manasy api manāk prabhutām upaiti
icchann ayaṁ nayanayoḥ pathi tau bhavantau
jantur vijitya nijagāra bhiyaṁ hriyaṁ ca*

(Ze betreurt haar gebrek aan kwalificatie en smeekt tot Hen.)

O Śrī Śrī Rādhā-Govinda, hoe verbazingwekkend is het, dat verheven toegewijden, die in alle vormen van *sādhana* bekwaam zijn, in de loop van hun meditatie zelfs geen kortstondige glimp van Jullie kunnen opvangen. Ik daarentegen, die wordt geplaagd door een afgestompt, kwaadaardig verstand vol onbeheerste verlangens, verlang naar het verschijnen van Jullie op het pad van mijn ogen. Alas! Hoe komt het, dat ik niet in verlegenheid ben? Ben ik alle gevoel voor schaamte en waardigheid kwijtgeraakt?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

Het woord *bata* wijst op verbazing. Door de rechtstreekse *darśana* te krijgen van de Hoogste Bestuurders, Śrī Śrī Rādhā-

Kṛṣṇa, ervaart men *hlādinī*, het verschijnsel van ware, zuivere extase. “Hogeklasse heiligen, die in allerlei vormen van *sādhana* vervuld zijn, kunnen Jullie zelfs niet slechts kortstondig in hun geest zien. Ik daarentegen ben belast met het grofstoffelijke lichaam en de zintuigen en ik word lastig gevallen door abominabele verlangens, maar ik hunker ernaar om Jullie met mijn eigen ogen rechtstreeks te zien. Ik erken mijn gebrek aan kwalificatie en slik mijn trots in en leg mijn verzoek onbeschaamd en zonder vrees voor Jullie neer.”

Vers 35

*athavā mām kiṁ nu dūṣaṇam
bata vṛndāvana-cakravartinau
yuvayor guṇa-mādhurī navā
janum unmade yatīha kaṁ na vā*

(Nu maakt ze kenbaar, dat de charme van het Goddelijk Paar haar heeft gedwongen een dergelijk grillig gebed op te zenden.)

Doe ik er verkeerd aan om een dergelijk verzoek in te dienen? O Meester en Meesteres van Vṛndāvana, Śrī Kṛṣṇa en Śrī Rādhā, wie wordt niet gek van Jullie telkens nieuwe lief-taligheid? Door de honinglikeur van de zoetheid van Jullie kwaliteiten te drinken ben ik zo dronken geworden, dat ik een dergelijk gebed heb durven aanbieden.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“Wie zou niet gek worden van de bekoring van Jullie eeuwig frisse verliefdheid en Jullie andere liefdevolle kwaliteiten, zoals het bevrijden van gevallen zielen en het zuiveren van zondaren? Het is niet meer dan normaal, dat de aantrekkingskracht van een prachtig object zelfs in een hopeloze bedelaar gretigheid aanwakkert. Jullie betoverende kwaliteiten zijn de oorzaak van de waanzin van deze gevallen persoon.”

Vers 36

*ahaha samayaḥ so 'pi kṣemo ghaṭeta narasya kim
brajanaṭavarau yatrodīptā krpā-sudhayojjalā
kṛtapari-janaśreṇi-cetaś-cakora-camatkṛtir
vrajati yuvayoḥ sā vaktrendu-dvayī nayanādhvani*

O Śrī Kṛṣṇa, beste danser van de grote dansers in Vraja, O Śrī Rādhā, kroonjuweel van alle danseressen, wanneer komt de gelukkige dag, waarop Jullie beeldschone vollemaansgezichten het pad van mijn gezichtsveld betreden – gezichten verzaagd van ambrozijnen genade, gezichten die de harten van de *sakhīs* als *cakora*-vogels charmeren?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

(Dit vers behoort niet tot de *Stava-mālā* gepubliceerd door Chaukhambā uit Vāraṇasī; daarom is hiervan geen commentaar. Het vers is overgenomen uit andere publicaties.)

Vers 37

*priyā-jana-kṛta-pārṣṇi-grāha-caryonnatābhiḥ
su-gahana-ghaṭanābhir vakrimā-ḍambareṇa
praṇaya-kalaha-keli-kṣvelibhir vām adhīsau
kim iha racayitavyaḥ karṇayor vismayo me*

O mijn toevlucht, Śrī Kṛṣṇa en Śrīmatī Rādhikā, Jullie tweeën zitten met Jullie metgezellen op de hielen in een geanimeerde woordenstrijd, waarvan de betekenis moeilijk te begrijpen is, omdat Jullie spreken met kwinkslagen, dubbelzinnigheden en strikvragen. Oh, wanneer zullen mijn oren versteld staan van Jullie uitzinnig amusante, verbale liefdesstrijd?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O mijn Meester en Meesteres, zal de verwondering over Jullie humoristische liefdesruzies, die in golven komt en gaat, ooit mijn oren bereiken?” Het woord *kim* wordt gebruikt bij het stellen van een vraag. “Wat is de strekking van die amusante liefdesruzie? Deze wordt verscherpt door de interrupties van Hun metgezellen. Maar dezelfde vraag rijst wederom – hoe ziet die liefdesruzie eruit? Deze is zeer intens, geaccentueerd door levendige en plagende woordspelingen, snelle weerwoorden, sprekende gebaren en vertrouwelijke betekenissen.”

Vers 38

*nibhṛtam apahṛtāyām etayā vaṁsikāyām
 diśi diśi dṛśam utkām prerya samprcchanāṇaḥ
 smita-śabala-mukhibhir vipralabdhaḥ sakhībhis
 tvam agha-hara kadā me tuṣṭim akṣṇor vidhatse*

O Śrī Kṛṣṇa, O moordenaar van Agha, als Śrīmatī Rādhikā stiekem Jouw fluit achteroverdrukt, ga Je overal zoeken en vraag Je, “Wie heeft Mijn fluit weggepakt? Wie is de dief?” Een van Śrī Rādhikā’s *sakhīs* wijst dan naar een andere *sakhī* en zegt, “Zij heeft hem.” Dan ga je een gevecht aan met dat onschuldige meisje, die Jou uitlacht en zegt, “O, Jij gewiekste smiecht, vandaag zijn we Jou te slim afgeweest.” Wanneer gaan mijn ogen de getoonde emoties op Jouw gezicht met smaak drinken?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O moordenaar van Agha, O dief der zonden, wanneer geef Je mijn ogen bevrediging?”

Kṛṣṇa vraagt, “Hoe kan Ik jou bevredigen?”

Śrī Rūpa antwoordt, “Ik wil Jou zien, wanneer Je met Śrī Rādhā in de geheime *nikuñja* zit en Zij Jouw fluit steelt. Jij gaat dan in alle richtingen lopen zoeken en vraagt, “Wie heeft Mijn fluit weggepakt?” Haar vriendinnen zijn Jou dan te slim af en wijzen één *sakhī* aan, die in feite onschuldig is.”

Men kan zich afvragen, “Hoe zien die *sakhīs* eruit?”

“Hun gezichtjes zijn vooral mooier geworden van het lachen, want de koning der bedriegers werd immers overmeesterd. Wanneer zullen mijn ogen volkomen in verrukking zijn, als ze Jou in die situatie zien?”

Vers 39

*kṣatam adhara-dalasya svasya kṛtvā tvad-ālī-
kṛtam itī lalitāyāṁ devī kṛṣṇe bruvāṇe
smīta-śabala-dṛgantā kiñcid uttambhita-bhrūr
mama-mudam upadhāsyaty śya-lakṣmīḥ kadā me*

O Devī Rādhikā, Śrī Kṛṣṇa, die in Zijn eigen lippen heeft gebeten, gaat naar Lalitā toe en jammert, “O Lalitā, kijk eens! Jouw *sakhī*, Śrī Rādhikā, heeft in Mijn lippen gebeten.” Als Je Śrī Kṛṣṇa dit hoort zeggen, schiet Je met een glimlach en opgetrokken wenkbrouwen vanuit Jouw ooghoeken een blik van speelse afkeer op Hem af. Wanneer ga Je me de schittering van Jouw gelaat van dat moment tonen en vul Je me met vreugde?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢANA-BHĀṢYĀ

“O Devī Rādhikā, nadat Śrī Kṛṣṇa met Zijn eigen tanden in Zijn bloembladige lippen heeft gesneden, zegt Hij, ‘Lalitā, moet je zien, hoe Jouw vriendin Rādhā Me heeft gebeten.’ Als Je Śrī Kṛṣṇa dit hoort zeggen, licht Jouw gezicht op met een

schitterende uitstraling. Wanneer geef Je me het hoogste plezier om Jou op die manier te zien?”

Men kan zich afvragen, “Hoe ziet Haar luisterrijke gezicht eruit?” “Het vertoont een lichte glimlach en een verbazingwekkend kromme blik met samengetrokken wenkbrauwen, die Haar verachting tot uitdrukking brengt. Op die manier brengt Śrī Rādhājī Haar woede jegens die schandelijke zwendelaar, Śrī Kṛṣṇa, tot uitdrukking.”

Vers 40

*katham idam api vāñchituṃ nikṛṣṭaḥ
sphuṭam ayam arhati jantur uttamārham
guru-laghu-gaṇanojjhitārta-nāthau
jayati-rarām athavā kṛpā-dyutir vām*

(Nu neemt ze weer een nederige houding aan.)

O Heer en Dame der gegriefden, Śrī Śrī Rādhā-Govinda, hoe groot is de kans voor deze laaghartige *dāsī* om Jullie *prema-sevā* te krijgen, Jullie liefdevolle dienst, die wordt gezocht door hogeklasse toegewijden? Ik ben volkomen ongeschikt, maar Jullie allerhoogste zegen neemt niet in ogenschouw, of iemand al of niet gekwalificeerd is. Daarom verzadig ik me wederom in een smeekbede aan Jullie om deze zeldzame *prema-sevā* te schenken.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢANA-BHĀṢYA

“O Instandhouders van de getergden, is deze gevallen dienstmaagd gekwalificeerd om het zeldzame geluk van Jullie dienst te wensen?”

Men kan zich afvragen, “Waaruit bestaat die zegenrijke dienstverlening?”

“Die *prema-sevā* is zodanig, dat deze wordt verlangd door verheven *uttama-bhāgavata* toegewijden. Indien men Jullie liefdevolle dienstverlening ontvangt, is het allemaal te danken aan Jullie stralende en hoogst glorieuze genade.”

Men kan nader informeren, “Wat is de glorie van die genade?”

“Die genade neemt niet in ogenschouw, of men hoge klasse of gevallen is. Ofschoon ik gevallen ben, is dit verlangen bij me opgekomen vanwege de aard van Jullie genade.”

Vers 41

*vṛtte daivād vraja-patī-suhṛn-nandinī-vipralambhe
samrambheṇollasita-lalitā-saṅkayodbhrānta-netraḥ
tvaṁ sārībhiḥ samaya-paṭubhir drāg upālabhyamānaḥ
kāmaṁ dāmodara mama kadā modam akṣṇor vidhāta*

(In dit vers bidt ze om de vrucht van die genade.)

O Dāmodara, wanneer Je door de wil van de Voorzienigheid bent afgezonderd van de zeer dierbare dochter van Śrī Vṛṣabhānu, Śrī Rādhikā, weerspiegelen Jouw ogen vrees voor de boze Lalitājī, die naar Jou toekomt en Jou uitscheldt. De vrouwtjespapegaaien in de *nikuñja* grijpen hun kans en gaan Jou te berispen, “Je hebt Rāja-nandinī Śrī Rādhikā zonder reden bedrogen.” Jouw gezicht wordt op dat moment zo lief. Wanneer geef Je mijn ogen verrukking met die liefvalligheid?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O Dāmodara, wanneer vervul Je mijn verlangen en doe Je mijn ogen een plezier?”

Kṛṣṇa kan vragen, “Hoe kan ik jouw ogen een plezier doen?”

Ze antwoordt, “Wanneer het noodlot Jou heeft afgescheiden van Śrī Rādhikā, de lievelingsdochter van Śrī Vṛṣabhānu, leef Je in angst voor de opgewonden Lalitājī. Op dat moment gaan de vrouwtjespapegaaien, die de angst in Jouw ogen lezen en weten, wat er is gebeurd, Jou beschimpen en zeggen, ‘Jij kunt wel een onvoorstelbaar knappe prins zijn met ongeëvenaarde kwaliteiten, maar Jij mist de prachtige kwaliteit van intelligentie. Śrī Rādhikā heeft Haar hele hart en ziel aan Jou gegeven, maar Jij hebt Haar bedrogen.’ Ik smee om het plezier bij het zien van de amusante en unieke uitdrukkingen op Jouw lotusgezicht, wanneer Jij hun spottende woorden aanhoort.”

Śrī Rūpa smeekt hier eigenlijk niet om haar eigen plezier te krijgen, maar om het maken van regelingen voor het plezier

van Kṛṣṇa. Ze laat Hem weten, “Als Jij me toestaat, zal ik op slimme wijze de beledigde *sakhīs* kalmeren en hen in Jouw voordeel bekeren, hetgeen Jou een groot plezier zou doen. Ik zal met mijn speciale vaardigheid Lalitājī paaien en regelen, dat Jij Śrī Rādhā kan ontmoeten.”

Kṛṣṇa's *sakhā* Ujjvala is in feite Cupido, de god van de liefde, die het spel en vermaak van Śrī Śrī Rādhā-Govinda voedt. Ze ondergaan ook afgescheidenheid door zijn goddelijke tussenkomst. (Het zoete spel van Śrī Śrī Rādhā-Govinda is niet onderhevig aan tijd, *karma*, de materiële geaardheden, of de wil van de Voorzienigheid.) Dit gebeurt allemaal zonder twijfel en alleen door de wens van Ujjvala om Hun spel en vermaak verder uit te breiden.

Vers 42

*rāsārambhe vilasati parityajya goṣṭhāmbujākṣī-
vṛndaṁ vṛndāvana-bhuvi rahaḥ keśavenopaniya
tvāṁ svādhīna-priyatama-pada-prāpaṇenārcitāṅgīṁ
dūre dṛṣṭvā hṛdi kim acirād arpayiṣyāmī darpam*

O Śrīmatī Rādhikā, wanneer de *rasa-līlā* in Śrī Vṛndāvana begint, laat Śrī Kṛṣṇa alle andere schoonheden van Vraja achter en neemt Jou mee naar een afgelegen *kunja*. Hij raakt volkomen in Jouw ban en wil Jou graag met allerlei soorten bloemen decoreren. Wanneer kan ik deze scène van veraf aanschouwen, waarbij van trots mijn hart opzwelt?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O Śrīmatī Rādhā, zal ooit de dag aanbreken, waarop ik Jou in het land van Vṛndāvana op afstand kan zien en mijn hart plotseling van trots overloopt?”

Men kan vragen, “Wie is Śrī Rādhā? Hoe ziet Ze eruit?”

Śrī Rūpa antwoordt, “Zij is degene, voor wie Keśava alle andere meisjes van Vraja met lotus oogjes aan het begin van de *rasa-līlā* achterliet. Hij nam Haar mee naar een eenzame plek en vereerde Haar lichaamsdelen door ze met bloemen te versieren.”

Men kan wederom vragen, “Hoe heeft Keśava Haar versierd?”

Het antwoord is, “Door Haar te bekleden met bloemenornamenten, die Hij eigenhandig had gemaakt, heeft Hij Śrī Rādhā gedecoreerd in de positie van *svādhīna-bhartṛkā*, de heldin, die haar geliefde overmeestert. De waarheid is, dat Keśava altijd ondergeschikt is aan Śrī Rādhā.”

Vers 43

ramyā śoṇa-dutibhir alakair yāvakenorja-devyāḥ
sadyas tandrī mukulad-alasa-klānta-netrā vrajeśa

prātaś candrāvalī-prarijanaiḥ sēcī-dṛṣṭvā vivarṇair
āsya-śrīs te praṇayati kadā sammadarṇ me mudarṇ ca

**O Vraja-rāja-kumāra, O Prins van Vraja, wanneer bij dage-
raad Jouw ogen half dicht staan, omdat Je vermoeid bent
door de hele nacht wakker te zijn geweest, kom Je van de
kuñja van Candrāvālī naar de *kuñja* van Śrī Rādhikā. Wan-
neer Jij om Haar *māna* te breken Jouw hoofd op Haar lotus-
voeten legt, die zijn beschilderd met *altā*, neemt Jouw krul-
lende haar een prachtige, rossige luister aan. De vrienden van
Candrāvālī, de rivaliserende partij (die Jouw lotusgelaat door
die rode lak verfraaid zien worden), worden bleek en bekij-
ken Jou zijdelings. Wanneer gaat de schoonheid van Jouw
gezicht van dat moment het pad naar mijn hart betreden en
me van plezier in verrukking brengen?**

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢANA-BHĀṢYA

“O Vrajeśa, O Prins van Vraja, wanneer zal de schoonheid
van Jouw lotusgelaat mijn hart overweldigen met trots en ge-
luk?” De *Halāyudha-koṣa* stelt, dat *darpa*, *mada* en *avalepa*
dezelfde betekenis hebben – trots. Men kan vragen, “Wat is
de uitstraling van dat gezicht?” Het antwoord is, “Wanneer
Hij neerbuigt en de *altā* op de lotusvoeten van Ūrja-devī Śrī
Rādhā aanraakt, ziet Zijn gezicht er prachtig uit met Zijn
krullende haar, dat nu een rode tint heeft.” Men kan ook vra-
gen, “Wat maakt Zijn gezicht zo mooi?” “Zijn slaperige, lang-
gerekte ogen, die half dicht staan van vermoeidheid.” De
Amara-koṣa zegt, dat *sadhyah*, *sapadi* en *takṣaṇa* allemaal
‘onmiddellijk’ betekenen. Dan rijst de volgende vraag weer,
“Waarop lijkt de schoonheid van dat gezicht?” “De vrienden

van Candrāvali zijn getuige van de schoonheid van dat gelaat, hun eigen gezicht verbleekt en ze kijken schuin uit hun ogen.”

Vers 44

*vyātyukṣī-rabhasotsave ‘dhara-sudhā-pāna-glahe prastute
jītvā pātum athotsukena hariṇā kaṇṭhe dhṛtāyāḥ purah
īṣac-choṇirā-mīlitākṣam anṛju-bhrū-valli-helonnataṁ
prekṣisyē tava sa-smitaṁ sa-ruditaṁ tad devī vaktraṁ kadā*

O Devī Śrī Rādhikā! Er wordt een weddenschap gehouden om de nectar van lippen te winnen en er volgt een wedstrijd watergooien. Kṛṣṇa wint en terwijl Hij ten overstaan van de *sakhīs* ferm Jouw hals vastpakt, komt Hij Zijn prijs incasseren – de nectar van Jouw lippen. Wanneer zal ik Jouw lotusgezicht zien, dat hooghartig omhoog kijkt, waarbij Je lacht en huilt op hetzelfde moment en Je met rode ogen Jouw woede toont, terwijl Jij Jouw wenkbrauwen als ranken van verachting samentrekt?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O Devī, wanneer krijg ik *darśana* van Jouw lotusgezicht, dat op het feest van het gooien met water vertrekt van verachting?” *Vyātyukṣī* verwijst naar Hen, die elkaar met een waterpistool beschieten. Als een onvergankelijk werkwoord in de onpersoonlijk passieve verbuiging en in de vrouwelijke vorm staat, zoals in dit geval, wordt dat werkwoord geclassificeerd als kenmerkend voor wederzijdse activiteit. Volgens de

grammatica van Pāṇinī (3.3.43), “*karma-vyatihāreṇa ca striyām* – wanneer een werkwoord, dat een wederzijdse activiteit aangeeft, een vrouwelijk geslacht heeft...” Dit is de reden, waarom de vrouwelijke uitgang *ṇica* aan de werkwoordstam is toegevoegd, waarmee de etymologische constructie van het woord *vyātyukṣī*¹ duidelijk wordt gemaakt.

In overeenstemming met deze regel betekent *vyātyukṣī-rabhasotsava* ‘een hilarisch, gepassioneerd feest van sproeien met water, dat Holi wordt genoemd.’ Men kan vragen, “Wat behelst dat feest?” Het antwoord is, “Het is een wedstrijd, waarbij de winnaar wordt beloond met de nectar van de lippen van de verliezer – met andere woorden, een kus.” Men kan verder informeren, “Wat is Jouw hoedanigheid, Śrī Rādhā?” Het antwoord is, “Pal vóór de *sakhīs* slaat Kṛṣṇa Zijn armen met grote opwinding om Jouw nek om voor het winnen van de wedstrijd Zijn prijs te incasseren.” Men kan wederom vragen, “Wat is de betekenis van die vertrokken uitdrukking op Jouw gezicht?” “Je vertoont verachting voor Kṛṣṇa, Je houdt Jouw gezicht omhoog, het is enigszins rood aangelopen, Jouw ogen zijn samengeknepen en Jouw wenkbrauwen zijn gefronst als wijnranken.”

---

¹ Opmerking van de redactie – Dit is een uitleg van de reden, waarom het werkwoord erop wijst, dat Rādhā en Kṛṣṇa beiden elkaar tegelijkertijd met water beschieten en niet alleen Rādhā, hetgeen doorgaans het geval is vanwege de indicatie van een uitgang van het vrouwelijke geslacht.

Dit vers beschrijft de drie stemmingen van Śrī Rādhārāṇī: *kilakiñcita*, *kuṭṭamita* en *bibboka*. Geleerden omschrijven *kilakiñcita* op de volgende manier. Wanneer de held en heldin elkaar ontmoeten en zij voelt extreem plezier, ervaart ze een mengsel van trots, ambitie, huilen, glimlachen, afgunst, angst en woede tegelijkertijd. *Kuṭṭamita* wordt als volgt gedefinieerd. Wanneer de held de boezem van de heldin aanraakt en haar kust, reageert ze met woede, maar proeft innerlijk vreugde. En *bibboka* – de heldin gedraagt zich uit trots hoogmoedig jegens haar lieveling.

Vers 45

*ālībhiḥ samam abhyupetya śanakair gāndharvikāyām mudā
goṣṭhādhīśa-kumāra hanta kusuma-śreṇīm harantyaīm tava
prekṣisyē purataḥ praviśya sahasā gūḍha-smitāsyām balād
ācchindānam ihottariyam urasas tvām bhānumatyāḥ kadā*

O Prins van Vraja, wanneer Gāndharvikā Śrī Rādhikā omringd door haar *sakhīs* stiekem Jouw bloementuin binnensluipt en daar blijmoedig bloemen staat weg te plukken, verschijn Jij onverwachts ter plekke. Je doet, alsof Je heel boos bent door de sluier vast te pakken, die de borst bedekt van de vriendin van Śrī Rādhikā, Bhānumatī, maar diep van binnen moet Je erom lachen. Wanneer zal ik deze emoties op Jouw lotusgezicht waarnemen?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢANA-BHĀṢYA

“O Śrī Nanda-kumāra, Prins van de *gopas*, wanneer Gāndharvikā Śrī Rādhā, die wordt omringd door Lalitā en andere *sakhīs*, Zich stiekem in Jouw bloementuin begeeft en bergen bloemen achteroverdrukt, verschijn Je plotseling uit het niets. Je confronteert hen door de sluier over de borst van Bhānumatī, de vriendin van Gāndharvikā Śrī Rādhā, weg te trekken. Wanneer krijg ik de gelegenheid om Jou dat te zien doen?” Men kan vragen, “Waarop lijkt Jouw gezicht op dat moment?” Het antwoord is, “Jouw lotusgezicht zal een snaakse glimlach maskeren.” Volgens de *Amara-koṣa* betekent het woord *sahasā* ‘plotseling’.

Vers 46

*udañcatī madhūtsave saharī-kulenākule
kadā tvam avalokyase vraja-purandarasyātmaja
smitojjvala-mad-iśvarī-cala-dṛg-añcala-preraṇān
nilīna-guṇa-mañjarī-vadanam atra cumban māyā*

O Prins van Vraja, aan het begin van het voorjaarsfeest straalt Śrī Rādhā, die wordt omringd door de *sakhīs*, met een milde glimlach en geeft Jou met een rusteloze blik een teken om naar Guṇa-mañjarī te gaan, die in haar eentje zit. Je gaat naar haar toe en kust haar op haar lippen. Oh, wat verlang ik er hevig naar Jou te zien, wanneer dit gebeurt.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O Prins van Vraja, wanneer zie ik Jou aan het begin van het voorjaarsfestival, wanneer er overal *sakhīs* en *sakhīs* zijn?” Men kan vragen, “Wat wil je Hem zien doen?” Het antwoord is, “Jou wordt met een zijdelingse blik van mijn Meesteres, Śrī Rādhā, wier gelaat oplicht met een stralende glimlach, een teken gegeven en Je zet op slinkse wijze een kus op de lippen van Guṇa-mañjarī, die in haar eentje aan de zijkant zit.”

Vers 47

*kalinda-tanayā-taṭī-vana-vihārataḥ śrāntayoḥ
sphuran-madhura-mādhavī-sadana-sīmni viśrāmyatoḥ
vimucya racayiṣyate sva-kaca-vṛndam atrāmunā
janena yuvayoḥ kadā pada-saroja-sammārjanam*

(Nadat ze heeft gebeden om van deze soort verrukkelijk spel getuige te mogen zijn, smeekt Śrī Rūpa nu om dienstverlening te kunnen geven.)

O mijn Meester Śrī Kṛṣṇa en mijn Meesteres Śrīmatī Rādhikā, wanneer Jullie moe zijn van het zwalken door het bos aan de oever van de Yamunā en tot rust komen in een geurende *mādhavī kuñja*, wanneer ga ik dan mijn gevlochten haar losmaken en het gebruiken om het zand van Jullie lotusvoeten af te stoffen?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O mijn Heer en Dame, wanneer zal een dienstmaagd, zoals ikzelf, haar vlechten losmaken en het haar gebruiken om het zand van Jullie lotusvoeten af te stoffen?” Men kan vragen, “Wat doen Jullie tweeën daar?” Het vers voorziet in een duidelijk antwoord.

Vers 48

*parimilad-upabarhaṁ pallava-sreṇibhir vām
mādana-samara-caryābhāra-paryāptam atra
mṛdubhir amala-puṣpaiḥ kalpayiṣyāmi talpaṁ
bhramara-yugi nikuñje hā kadā kuñja-rājau*

O Heersers van de liefdespriëlen van het bos, Śrī Śrī Rādhā-Ramaṇa! Oh, zal ooit de dag aanbreken, waarop ik in de bosrijke rustplaats verfraaid door zoemende bijen de gelegenheid krijg om voor Jullie een zacht bloembed met een kussen van zachte, nieuwe blaadjes op te maken, dat bestand is tegen de strijd van Cupido?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O Heersers der boshutten, wanneer zal ik in deze *ni-kuñja* Jullie bloembed met schone zachte bloemen opmaken?” Men kan vragen, “Waarop lijkt de *nikuñja*?” Het antwoord is, “Hij gonst van de bijen.” “Hoe ga je het bed opmaken?” “Het zal een hoofdkussen hebben van zachte, nieuwe bladeren.” Men kan weer vragen, “Waarop lijken het bed en het kussen?” Het

---

antwoord is, “Ze kunnen de spanning van de strijd van Cupido verdragen.”

Vers 49

*ali-dyutibhir āhṛtair mihira-nandinī-nirjharāt
puraḥ puraṭa-jharjharī-paribhṛtaiḥ payobhir mayā
nija-praṇayibhir janaiḥ saha vidhāsyate vām kadā
vilāsa-śayana-sthayor iha padāmbuja-kṣālanam*

O Śrī Śrī Rādhā-Ramaṇa, krijg ik ooit de gelegenheid om Jullie een dienst te verlenen, wanneer Jullie uitrusten op Jullie speelsofa en zijn omringd door Jullie *sakhīs*? Ik zal een gouden kruik brengen met water uit de Yamunā, dat zo zwart is als een zwerm hommels, en Jullie lotusgezicht en voeten wassen.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“Zal ik ooit de gelegenheid krijgen om samen met Jullie dierbaren Jullie lotusvoeten te wassen?” Hieruit wordt opge-
maakt, dat ook het wasen van Hun lotusgezicht hiertoe be-
hoort.² Men kan zich afvragen, “Wat zijn Jullie tweeën aan

---

² Volgens de *Siddhānta-kaumudī* impliceert de beschrijving van het ene object in sommige gevallen automatisch het bestaan of de voltooiing van het andere.

het doen?” Het antwoord is, “Jullie liggen op het speelbed te rusten.” Men kan verder informeren, “Hoe ga ik jullie wassen?” Het antwoord is, “Ik ga Jullie wassen uit een gouden kan met water uit de Yamunā, dat zo donker is als hommels.”

In de Smṛti staat, “*kālindī kāla-salilā* – de Kālindī Rivier (de dochter van de zongod, Kālinda) is zwart”.

Vers 50

*lilā-talpe kalita-vapuṣor vyāvahāsīm analpām
smitvā smitvā jaya-kalanayā kurvatoḥ kautukāya
madhye-kuñjaṁ kim iha yuvayoḥ kalpayiṣyāmy adhiśau
sandhyārambhe laghu laghu padāmbhoja-samvāhanāni*

O mijn Meester Śrī Kṛṣṇa en mijn Meesteres Śrī Rādhā, als de avond valt, trekken Jullie Je midden in de *nikuñja* terug op een speelbank en gaan een dobbelspel spelen. Jullie lachen vrolijk en maken grapjes en omdat ieder van Jullie wil winnen, kijken Jullie gretig uit naar een overwinning. Zal ik ooit in staat zijn Jullie lotusvoeten op dat moment zachtjes te masseren?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢANA-BHĀṢYA

“O mijn Meester en Meesteres, Śrī Śrī Rādhā-Ramaṇa, Jullie ontmoeten elkaar bij de schemering en gaan een dobbelspel spelen. Zou ik midden in de opgetogenheid en de verrukking van het spel Jullie lotusvoeten mogen masseren?” Men kan

informereren, “Wat zijn Jullie tweeën aan het doen?” Het antwoord is, “Jullie willen de ander graag verslaan en zitten beiden te lachen en grappen te maken.”

Volgens de regels van Pāṇinī kan het woord *madhya* in de zin, *āre madhya śaṣṭhyā vā*, dat in de nominativus (zesde naamval) staat, hetzij ‘in het midden van’ of ‘binnenin’ betekenen. Aangezien het woord *madhya* hier in de zesde naamval of nominativus staat en daardoor twee betekenissen heeft, zoals hierboven aangegeven, wordt het in combinatie met het woord *kuñja*, hetzij (1) *madhya-kuñja*, hetgeen betekent ‘de *kuñja*, die zich in het midden van het terrein bevindt’ of ‘een plek tussen twee (andere) plekken’ of (2) *kuñja-madhye*, hetgeen betekent ‘in de *kuñja*’. Deze regels zijn overeenkomstig met die, welke van toepassing zijn op het woord *vyātyukṣī* (Vers 44). De rest van dit vers is duidelijk.

Vers 51

pramada-mādāna-yuddhārambha-sambhāvukābhyām
pramudita-hṛdayābhyām hanta vṛndāvanēsau
kim aham iha yuvabhyām āna-lilonmukhābhyām
caṣakam upahariṣye sādhu-mādhvika-pūrṇam

O Prins en Prinses van Vṛndāvana, Jullie zijn in de *nikuñja* deskundige tactici in de kunst van dronkenschap in liefdesstrijd. Wanneer ben ik gelukkig genoeg om Jullie aan het begin van Jullie baldadige spel een bokaal honingnectar aan te

bieden en Jullie beiden met vreugde in het hart gretig een slok van het zoete bloemenelixer te zien nemen?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O Vṛndāvaneśvara en Vṛndāvaneśvarī, wanneer kan ik honinglikeur aan Jullie serveren, wanneer Jullie ongeduldig willen drinken?” De vraag rijst, “Aan wie ga je dat geven?” Het antwoord is, “Aan dat Stel, dat bedreven is in het maken van erotisch plezier aan het begin van Hun totaal bedwelmende, amoureuze strijd.” Volgens de *Amara-koṣa* (2.10.42) zijn de woorden *caṣaka* en *pān-pātra* twee termen voor de wijnbokaal.

Vers 52

*kadāhaṁ seviṣye vratati-camarī-cāmara-marud-
vinodena kṛiḍā-kusuma-śayane nyasta-vapuṣau
daronmīlan-netrau śrama-jala-kaṇa-klidya-dalakau
bruvāṇāv anyonyāṁ vraja-nava-yuvānāv iha yuvām*

O altijd-nieuwe Prins en Prinses van Vraja, Śrī Kṛṣṇa en Śrī Rādhikā, Jullie liggen met halfgeloken ogen op de liefdesdivan. De krullen op Jullie voorhoofd zijn nat van de druppels transpiratie en Jullie fluisteren intrigerende liefdesgesprekken, terwijl Jullie zuchten van vermoeidheid. Wanneer kan ik Jullie koeling geven met een lange kwast gemaakt van de knoppen van bloeiende ranken?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O jeugdig Stel van Vraja, wanneer geef ik jullie vreugdevol koeling met een *cāmara*, een bos lange uitlopers van de knoppen van de ranken?” De betekenis van de rest van het vers is duidelijk.

Vers 53

*cyuta-sikhara-sikhaṇḍārṁ kiñcid utsraṁsamānārṁ
viluṭhad-amala-puṣpa-sreṇim unmucya cūḍām
danuja-damana devyāḥ śikṣayā te kadāhaṁ
kamala-kalīta-koṭīṁ kalpayisyāmī veṇīm*

O Danuja-damana³, vernietiger van de demonen, wanneer zal ik op verzoek van Śrī Rādhājī de knot op Jouw hoofd losmaken en de pauwenooogveer en de bloemen verwijderen en in plaats daarvan een vlecht maken, waar bovenin lotusbloemen zijn gevlochten?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O moordenaar van de demonische zonen van Dakṣa’s dochter, Danu! Wanneer zal ik in opdracht van Devī Śrī Rādhikā Jouw knot losmaken en in plaats daarvan een vlecht maken?”

---

³ Danuja-damana – vernietiger van de demonen, de zonen van Danu, die de dochter is van Dakṣa.

De vraag is, “Hoe ziet die knot op het hoofd van Kṛṣṇa eruit?” Het antwoord is, “De pauwenoogveer, die met een maan is gemerkt, valt uit Jouw knot en omdat hij een beetje los zit, vallen ook alle bloemen eruit.” “En hoe ga je die vlecht maken?” Het antwoord is, “De bovenkant zal worden versierd met lotussen.” De *Viśva-koṣa* stelt, dat het woord *koṭi* vier betekenissen heeft: *kinārā* (rand), *agrabhāga* (voorzijde)⁴, *karoḍa* (tienmiljoen) en *bheda* (verschil).

---

⁴ Opmerking redacteur – Van de vier betekenissen is hier *agrabhāga*, of voorzijde, gebruikt.

Vers 54

*kamala-mukhī vilāsair amsayoḥ sramsitānām
tulita-śikhī-kalāpaṁ kuntalānārṇ kalāpam
tava kabaratayāvīrbhāvya modāt kadāhām
vikaca-vicakilānārṇ mālayālaṅkariṣye*

O Kamala-mukhī Śrī Rādhikā, O meisje met Jouw lotusgezichtje, tijdens de pret van Jouw liefdesplezier valt Jou haar over Jouw schouders als een prachtige pauwenstaart. Wanneer zal ik Jouw haar met plezier in een knot opbinden en hem versieren met een slinger van jasmijnbloemen in volle bloei?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O Kamala-mukhī Śrī Rādhikā, O meisje met Jouw lotusgezichtje, wanneer zal ik Jouw haar in een mooie knot opbinden en hem met bloeiende jasmijn versieren?” De vraag is, “Wat is de toestand van Haar haar, dat jij in een knot legt?” Het antwoord is, “Tijdens het liefdesspel is het over Haar schouders uit elkaar gevallen.” “Waarop lijkt dat haar?” Het antwoord is, “Het haar van Rādhājī is glad en glanzend en lijkt op de pauwenveren, die Kṛṣṇa draagt.” De *Halāyudha-koṣa* beschrijft diverse haarstijlen: vlecht (*veṇī*), een vlecht rond het hoofd gelegd (*dhammilla*), twee vlechten (*kuntala*), paardestaart (*kabarī*), enzovoort. Hetzelfde woordenboek bevestigt ook, dat *vicakila* een andere naam is voor *mallikā*, jasmijn.

Vers 55

*mīthaḥ-spardhā-baddhe balavati valaty akṣa-kalahe
vrajeṣa tvām jītvā vraja-yuvati-dhammilla-maṇinā
dṛg-antena kṣiptāḥ paṇam iha kurāṅgaṁ tava kadā
grahiṣyāmo baddhvā kalayati vyaṁ tvat-priyā-gaṇe*

O Prins van Vraja, bij de aanvang van het gokspel zet ieder van Jullie Zijn en Haar eigen hert in. Wanneer Śrī Rādhikā Jou verslaat, geeft het meest illustere meisje van Vraja, Śrī Rādhikā, mij een teken om Jouw hert in beslag te nemen. Wanneer leg ik direct ten overstaan van Madhumaṅgala en de andere *sakhās* een tuig om Jouw hert en breng het naar mijn Meesteres, Śrī Rādhā?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢANA-BHĀṢYA

“O Prins van Vraja, wanneer gaat het kroonjuweel van de meisjes van Vraja, mijn Svāmīnī Śrī Rādhā, nadat Ze Jou met het gokspel heeft verslagen, mij met Haar blik een wenk geven om Haar prijs, Jouw hert, op te halen, terwijl Jouw dierbare Madhumaṅgala en andere *sakhās* staan te kijken?”

“Welke soort gokspel is dit?”

Het antwoord is, “Het is een gokspel, waarin de spanning wordt opgebouwd, doordat Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa met elkaar wedijveren om een overwinning te behalen.”

Vers 56

*kiṁ bhaviṣyati śubhaḥ sa vāsaro
yatra devī nayanāñcalena mām
garvitaṁ vihasitaṁ niyokṣyase
dyūta-saṁsadi vijitya mādhavam*

O Devī Śrī Rādhikā, wanneer breekt mijn gunstige dag aan, waarop Jij Śrī Mādhava verslaat op het strijdtoneel van het gokspel bijgewoond door Jullie vrienden, waarbij Jij me met Jouw ogen wenkt om die arrogante Śrī Mādhava voor schut te zetten?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O Devī Śrī Rādhā, O Svāmīnī, breekt die gezegende dag ooit aan, waarop Jij met gokken triomfeert over Mādhava – de Mādhava, die zo trots is op de kracht van Zijn armen – en Je mij een teken geeft om Hem voor schut te zetten?” Men kan zich afvragen, “Hoe ga je Hem voor schut zetten?” Śrī Rūpa antwoordt, “Ik zal tegen Hem zeggen, ‘Waar is Jouw trots gebleven? Met fysieke kracht heb Je de demonen vermoord en daardoor ben Je zelfvoldaan. Maar een gokspel vraagt intelligentie, geen brute kracht’. Op die manier ga ik Hem belachelijk maken.”

Vers 57

*kiṁ janasya bhavitāsyā tad-dinaṁ
yatra nātha muhur enam ādṛtaḥ
tvaṁ vrajeśvara-vayasya-nandinī-
māna-bhaṅga-vidhim arthaiṣyase*

O mijn Meester Śrī Kṛṣṇa, gaat mijn dag ooit aanbreken, waarop Jij me met groot respect benadert en me smeekt om de woede van Vṛṣabhānu-nandinī Śrī Rādhā tot bedaren te brengen en om Haar van Haar besluit om Jou niet meer te zien af te brengen?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O Meester Śrī Kṛṣṇa, zal ooit een dergelijke dag aanbreken, waarop Jij deze dienstmaagd met groot eerbetoen tracteert op het verzoek om de vurige *māna* te breken van de dochter van Vṛṣabhānu, de mukkende Śrī Rādhā? ‘*He sundarī*, O schoonheid, je bent zo lief en je hebt zoveel andere goede kwaliteiten. Nu ben je Mijn enige toevlucht en weldoener. Omdat je constant betrokken bent in de persoonlijke dienstverlening aan Śrī Rādhā, is Ze zeer aan jou gehecht, dus Ze zal zeker naar jou luisteren.’ Op deze manier zal Je me vol ernst afsmecken.”

Vers 58

*tvad-ādeśyaṃ śārī-kathitam aham ākarṇya mudito
vasāmi tvat-kuṇḍopari sakhī vilambas tava katham
itīdaṃ śrīdāma-svasari mama sandeśa-kusumaṃ
hareti tvaṃ dāmodara janam amuṃ notsyasi kadā*

O Dāmodara, als Jij Je zorgen maakt, dat Śrī Rādhikā te laat komt, laat Je voor Haar een boodschap bij mij achter – “O Śrī Rādhā, Ik was meer dan gelukkig om Jouw bericht te vernemen van Jouw vrouwtjespapegaai en Ik zit dan ook aan de oever van Rādhā-kuṇḍa op Jou te wachten. O Śrī Rādhā, waarom doe Je er zo lang over om hier naartoe te komen?” Lever deze bloemrijke boodschap af aan de zuster van Śrīdāma, Śrī Rādhā.” Door op die manier tegen me te spreken stuur Je me op pad naar Jouw geliefde.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“Breng de bloem van Mijn boodschap naar de zuster van Śrīdāma, Śrī Rādhā.’ O Dāmodara, wanneer stuur Jij deze dienstmaagd met deze woorden naar Rādhājī?” Welke soort boodschap is dit? Het vers brengt het antwoord helder over.

Vers 59

*śaṭho ‘yaṃ nāveksyaḥ punar iha mayā māna-dhanayā
viśantaṃ stri-veśaṃ subala-suhṛdaṃ vāraya girā*

*idaṁ te sākūtaṁ vacanam avadhāryocchalita-dhīs
chalāṭopair gopa-pravaram avarotsyāmī kim aham*

O Śrī Rādhikā, mokkend zeg Jij dan, “Ik wil het gezicht van die versierder nooit meer zien! Kṛṣṇa’s vriend, Subala, is vermomd als vrouw onderweg naar Mijn *kuñja*. Houd Hem buiten de deur.” Wanneer zal ik – Jouw bedoeling begrijpend – Śrī Kṛṣṇa, de beste der *gopas*, tegenhouden en zal ik op slinkse en hooghartige wijze voorkomen, dat Hij binnenkomt?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O Svāminī Śrī Rādhikā, zal ik – nadat ik Jouw intentie heb begrepen – met een bloeiende intelligentie in staat zijn om Śrī Kṛṣṇa, het kroonjuweel der *gopas*, op ontstuijende wijze te slim af te zijn en Hem te stoppen?” De vraag is, “Wat zegt Śrī Rādhā?” Het antwoord is, “In het vers *saṭho ‘yam... zegt Śrī Rādhā*, ‘Kṛṣṇa is een smiecht – in ons gezicht is Hij toegenezen en spreekt Hij vleierende woorden, maar achter onze rug gedraagt Hij Zich anders. Mijn enige rijkdom is Mijn *māna*. Hij is zelfs Mijn aanblik niet waardig. Kijk, om Mij te ontmoeten gaat de vriend van Subala als meisje verkleed Mijn schuilplaats binnen. Bedenk een list om Hem tegen te houden. Het schijnt, dat Śrī Kṛṣṇa de kunst van verkleden als vrouw heeft geleerd van Subala, die de gewoonte heeft om op die manier onze ouders om de tuin te leiden.’

“Nadat Śrī Kṛṣṇa de *kuñja* is binnengelopen en Jouw wrange woorden heeft aangehoord, voelt Hij zich afgewezen en geeft Zijn bedriegelijke houding op. Aangezien Hij geen andere

uitweg ziet, richt Hij herhaaldelijk een verzoek aan mij. Omdat ik Jouw intenties ken, zal ik tegen Hem zeggen, ‘Jij hebt Jezelf voorheen ook als vrouw verkleed, Mohinī, om de demonen op een dwaalspoor te brengen, maar hier zijn geen demonen. Dus waarom ben Je hier naartoe gekomen? Bovendien roept Jouw moeder, dat Je snel naar huis moet komen. De slimme *gopīs*, die aan weerszijden van mijn Svāminī zitten, kijken ook dwars door Jouw vermomming heen en hebben Jou herkend. Jij maakt geen kans om hier naar binnen te sluipen. Mediteer eens op Jouw schijnheilige karakter, meneer, en ga terug naar huis.’ Wanneer zal ik op trotse wijze dergelijke sluwe uitspraken doen?”

Vers 60

*agha-hara balivardah preyān navas tava yo vraje
vṛṣabha-vapuṣā daityenāsau balād abhiyujyate
itī kila mṛṣā gīrbhiś candrāvali-nilaya-sthitaṁ
vana-bhuvi kadā neṣyāmī tvāṁ mukunda mad-iśvarīm*

“O Aghanāsaka, O moordenaar van Aghāsura, een stierdemon is Vṛndāvana binnengelopen en valt grofweg Jouw jonge lievelingsstier aan. Kom snel en stop hem!” O Mukunda, wanneer zal ik deze leugen verkopen en Jou uit de *kuñja* van Candrāvalī lokken om Jou naar mijn Meersteres, Śrī Rādhikā, te begeleiden?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢANA-BHĀṢYA

“O Mukunda, wanneer haal ik Jou met een uitgesproken leugen uit de schuilplaats van Candrāvalī weg en begeleid ik Jou naar mijn Meesteres, Śrī Rādhikā, in het bos?” De vraag is, “Welke leugen?” Het antwoord is, “O Aghahara, Jouw nieuwe knuffelstier wordt gewelddadig aangevallen door een stierdemon.” “Ik houd er eigenlijk niet van om te liegen, maar als Jij me aanvaardt, zal ik er voor Jouw plezier in toestemmen de waarheid aan te passen.”

Vers 61

*nigiratī jagad uccaiḥ sūci-bhedye tamisre
bhramara-ruci-nicolenāṅgam āvṛtya dīpram
parihṛta-maṇi-kāñci-nūpurāyāḥ kadāhaṁ
tava navam abhisāraṁ kārayiṣyāmi devī*

O Devī Śrī Rādhikā, wanneer neem ik Jou door de dichte duisternis, die de wereld nu omkleedt, mee naar een nieuwe nachtelijke afspraak, nadat ik Jouw juwelen heupketting en enkelbellen heb weggenomen en Jouw stralend oplichtende gedaante heb afgedekt met een mantel zo donker als zwarte bijen?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢANA-BHĀṢYA

“O Devī, wanneer zal ik Jouw lichaam, dat straalt als een bliksemflits, bedekken met een kleed zo zwart als bijen en Jou naar een nieuwe *abhisāra* brengen, wanneer de wereld in duis-

ternis is gehuld?’ De vraag rijst, ‘Wat ga ik doen, voordat ik Jou meeneem?’ Het antwoord is, ‘Ik ga eerst Jouw heupketting en enkelbellen verwijderen uit vrees voor het gerinkel.’” De *Amara-koṣa* (2.6.116) zegt, dat *nicola* en *pracchadapaṭa* beide ‘sjaal’ betekenen.

Vers 62

*āsye devyāḥ katham api mudā nyastam āsyāt tvayeṣa
kṣiptam parṇe praṇaya-janitād devī vāmyāt tvayāgre
ākūtajñas tad ati-nibhṛtam carvitam kharvitāngas
tāmbūliyam rasayati janah hulla-romā kadāyam*

O Śrī Kṛṣṇa, eigenaar van mijn leven, Je zal de *tāmbūla* uit Jouw mond halen en hem in die van Śrī Rādhikā stoppen. O Devī Śrī Rādhikā, Je zal Hem met liefdevolle woede berispen en zeggen, “Ik wil niets uit Jouw mond accepteren.” Je brengt groot misprijzen tot uitdrukking en Je spuugt de gekauwde betel uit op een blad, dat vlak vóór Kṛṣṇa ligt. Omdat ik Jouw bedoeling ken, buig ik me voorover en stop die gekauwde betel discreet in mijn mond. Dan ervaar ik een intense dankbaarheid en gaat mijn haar in extase overeind staan. Wanneer, oh wanneer breekt deze dag aan?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O mijn Eigenaren, Śrī Śrī Rādhā-Ramaṇa, wanneer ga ik op gewiekste wijze Jullie gekauwde *pāna* proeven?” Men kan zich afvragen, “Wat is deze dienstmaagd aan het doen?” Het

antwoord is, “Ze zit quasi-preuts naast Śrīmatī Rādhikā gehurkt, die denkt, ‘Deze *dāsī* is de begunstigde ontvanger van Onze genade en zou Onze *prasāda pāna* moeten proeven.’ Śrī Rūpa, die de gedachten van Haar meesteres leest, neemt die *mahā-prasāda* betel en proeft hem met diepe dankbaarheid, waarbij ze van opwinding kippenvel krijgt.” Men kan zich verder afvragen, “Wat is er met deze gekauwde *pāna* gebeurd?” Het antwoord is, “O Vrajanātha, Je hebt de *pāna* uit Jouw mond gehaald en bent erin geslaagd hem met genegenheid in de mond van Śrī Rādhā te stoppen. En, O Devī Śrī Rādhā, wanneer Je tegen Kṛṣṇa zegt, ‘Ik aanvaard Jouw restanten niet,’ vertoon Je een tegendraadse houding en spuug Je die *pāna* uit op een blad.”

Vers 63

*parasparam apaśyatoḥ praṇaya-mānīnor vām kadā
dhṛtoṭkalikayor api svam abhirakṣator āgraham
dvayoḥ smitam udañcaye nudasi kiṁ mukundāmunā
dṛg-anta-naṭanena mām uparamety alikoktibhiḥ*

O mijn Heer en mijn Dame, wanneer Jullie beiden van woede zitten te mokken, willen Jullie elkaar heel graag ontmoeten, maar ieder van Jullie blijft koppig op Zijn en Haar standpunt staan en weigert de ander te zien. “O Kṛṣṇa, waarom wenk Je me herhaaldelijk met Jouw ogen? Doe dat niet, want *mānīnī svāminī*, mijn mokkende Meesteres Śrī Rādhā, zal op Jouw pleidooi niet ingaan.” Wanneer maak ik Jullie beiden met deze witte leugen aan het lachen?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O Meester en Meesteres, wanneer ga ik Jullie beiden aan het lachen maken?’ Men kan zich afvragen, hoe Jullie tweeën Zich voelen. Het antwoord is, ‘Jullie zitten alletwee zonder reden te mokken. Jullie zijn gretig om elkaar te zien, maar toch weigeren Jullie elkaar aan te kijken, omdat Jullie beiden aan Jullie trots vasthouden.’ Een andere vraag kan rijzen, ‘Hoe ga je Ons aan het lachen maken?’ Het antwoord is, ‘O Mukunda, waarom probeer Je me met Jouw dansende ogen te wenken? Deze *mānini* Śrī Rādhā zal op Jouw verzoek niets uitdoen. Geef derhalve Jouw pogingen op.’ Wanneer ga ik Jullie beiden met deze misleidende woorden aan het lachen maken?

“Ieder van Hen zal mijn uitspraken anders interpreteren. Śrī Svāminī, die deze woorden hoort, zal glimlachen en denken, dat Śrī Hari Zijn *māna* heeft opgegeven. Waarom zou Haar dienstmeisje dit anders zeggen? Ze trekt de conclusie, dat Śrī Hari Zijn *māna* het eerst heeft opgegeven en glimlacht in de wetenschap, dat Zij de winnaar is. Śrī Kṛṣṇa daarentegen denkt, ‘Ze heeft Haar *sakhī* naar Me toegestuurd. Dit is een duidelijke aanwijzing, dat Śrī Rādhā Haar *māna* eerder dan Ik heeft opgegeven.’ Śrī Svāmī zal Zich als winnaar beschouwen, waardoor Zijn gezicht opbloeit met een glimlach.”

Vers 64

*kadāpy avasaraḥ sa me kim u bhaviṣyati svāminau
jano 'yam anurāgataḥ pṛthuni yatra kuñjodare
tvayā saha tavālike vividha-varṇa-gandha-dravaiś
ciram viracayiṣyati prakāṣa-patra-vallī-sriyam*

O Prins en Prinses, Śrī Kṛṣṇa en Śrī Rādhā, zal ooit dat gelukkige moment aanbreken, waarop ik Jullie in de *nikuñja* mooi maak door met gekleurde, geurende pigmenten figuren op Jullie voorhoofd te schilderen?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O Svāminī Śrī Rādhā, O Svāmin Śrī Mādhava, zal ik ooit die gelegenheid krijgen?” Volgens de *Viṣva-locana* betekent het woord *avasara* gelegenheid – *matta*, *prastāva* en *varṣa*. Volgens de *Hema-koṣa* heeft *avasara* twee betekenissen: *varṣa* en *kṣaṇa* – moment. “O Svāminī, O mijn Meesteres, wanneer zal deze dienstmaagd gekleurde, geurende verf gebruiken om kunstzinnige ontwerpen op Jouw stralende voorhoofd en op dat van Svāmī te schilderen?” *Tvayā saha tava* betekent ‘Hen beiden’. De betekenis kan ook op twee andere manieren worden begrepen, ‘O Svāminī, Jij met Jouw Meester’ of ‘O Svāmī, Jij met Jouw Meesteres’. *Vividha-varṇa* betekent verschillende pigmenten – geel, blauw, rood en wit – die met parfum worden vermengd tot een pasta.

Vers 65

*idaṁ sevā-bhāgyaṁ bhavati sulabhaṁ yena yuvayoḥ
 chaṭāpy asya premṇaḥ sphurati na hi suptāv api mama
 padārthe 'smin yuṣmad-vrajam anunivāseṇa janitas
 tathāpy āśā-bandhaḥ parivr̥dha-varau mām dradhayati*

(“Hoewel ik onwaardig ben om zelfs maar te smeken om dergelijke diensten, is er hoop in me gerezen om die dienst te krijgen, omdat mij in Vraja residentie is gegeven.” Daarom bidt ze als volgt.)

O mijn Heer en Dame, Śrī Kṛṣṇa en Śrī Rādhā, de rijkdom van *prema*, die meteen het grote geluk van Jullie *sevā* schenkt, is nog niet in mijn hart verschenen. Zelfs in mijn dromen heb ik dit niet ervaren. Omdat ik permanent in dit Vṛndāvana woon, waar Jullie eeuwige *līlās* worden uitgevoerd, is mijn hoop toch sterk en neemt deze voortdurend toe.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O beste der Meesters, Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa, de *prema*, die het grote geluk schenkt om Jullie *sevā* gemakkelijk te verkrijgen, is in mijn dromen nooit zelfs maar als een flits voorbij gekomen.” Men zou kunnen aannemen, “In dat geval moet je nogal ontmoedigd zijn.” Het antwoord is, “Die schittering van *prema* manifesteert zich zelfs niet in mijn dromen, maar toch wordt de hoop op het grote geluk deze *sevā* te krijgen sterker,

omdat ik in Vraja woon.” In de *Halāyudha-koṣa* zijn de woorden *ārya*, *parivṛdha*, *svāmī*, *prabhu*, *netā* en *nāyaka* synoniem en betekenen ‘meester’.

Vers 66

*papadya bhavadīyatām kalita-nirmala-premabhir
mahadbhir api kāmyate kim api yatra tārṇam januh
kṛtātra ku-janer api vraja-vane sthitir me yayā
kṛpām kṛpaṇa-gāminīm sadasi naumi tām eva vām*

(“Ik heb de conclusie getrokken, dat mijn verblijfplaats in Vraja alleen mogelijk is gemaakt door Jullie genade en daarom zal het geluk om Jullie rechtstreeks te dienen op dezelfde manier mogelijk worden – door Jullie genade.” Śrī Rūpa drukt deze gevoelens uit en zegt het volgende.)

O eigenaren van mijn leven, Śrī Kṛṣṇa en Śrī Rādhikā, ik bied constant mijn eerbetuigingen aan Jullie genade, die altijd is gericht op de meest gevallenen en die mij het grote geluk heeft gegeven om in Śrī Vṛndāvana te wonen, waar de grote *premī* toegewijden, zoals Śrī Uddhava, met het gevoel van dienaarschap een geboorte willen krijgen als een blad gras of een struik.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

Grote persoonlijkheden, zoals Śrī Uddhava, die vol smetteloze liefde reeds de positie van dienaar hebben bereikt, verlan-

gen ook naar een geboorte in Śrī Vṛndāvana – zelfs als gras of een kruipende klimplant, een struik of een kruid. Śrī Uddhava heeft in *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.47.61) gezegd, “Het is zeer moeilijk om familieleden en sociale verplichtingen te verzaaken om Śrī Govinda met spontane en hartgrondige overgave te dienen, maar alle *gopīs* hebben dit zowaar gedaan. Zal ik ooit het stof van hun lotusvoeten krijgen? Ik ben er zeer gretig naar, maar dat stof, dat wordt gediend door alle struiken, boomkruipers en kruiden in Vṛndāvana, is zeer zeldzaam. Oh, wat wil ik graag een geboorte krijgen als een van die planten!”

“Ik buig keer op keer voor Jullie genade, de invloed waardoor ik, die laaggeboren is, naar Vṛndāvana ben gebracht.” De vraag is, “Hoe gaat die genade in zijn werk?” Het antwoord is, “Het stroomt naar de gevallenen.” Volgens de *Amara-koṣa* (1.5.29) delen de woorden *januḥ*, *jananam*, *janma*, *janiḥ*, *utpatti* en *udbhavaḥ* allemaal dezelfde betekenis, namelijk geboorte.

Vers 67

*mādhavyā madhurāṅga kānana-pada-prāptādhirāja-śriyā
vṛndāraṇya-vikāśī-saurabha-tate tāpiṅ ca-kalpa-druma
nottāpaṁ jagad eva yasya bhajate kīrti-cchatā-cchāyayā
citrā tasya tavāṅghri-sannidhi-juṣāṁ kiṁ vā phalāptir nṛṇām*

(Dit vers en het volgende worden met de overtuiging of kracht gesproken, die men ontwikkelt, wanneer men door de

invloed van *bhakti* vol bewustzijn krijgt en gevoelens van intimiteit ervaart.)

O *tamāla*-boom, je bent de wensboom van Vṛndāvana. De presiderende godin van het koninkrijk van het bos, die de vorm van een *mādhavī*-rank aanneemt, heeft zich van voet tot kroon om jou heen gewikkeld en daardoor is iedere tak en twijg uitermate fascinerend geworden. Jullie gecombineerde geur dringt door in heel Vṛndāvana. De levende wezens van deze wereld, die hun toevlucht zoeken in de schaduw van jouw glorie en grootheid, worden van hun ontberingen verlicht. Door eenvoudig de toevlucht tot jou te nemen kan men er zeker van zijn een of andere wonderlijke vrucht te krijgen. Is dit zo verrassend?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O *tamāla*-boom, als je van top tot teen door een *mādhavī*-rank wordt omarmd, zien jouw stam en takken er uiterst bekoorlijk uit.” De vraag is, “Welke soort *mādhavī*-rank is dit?” Het antwoord is, “In het koninkrijk van het bos is zij de keizerlijke gastvrouw.”

“O *tamāla*, god van het bos, jouw geur vermengt zich met die van de *mādhavī*-rank en verspreidt zich door heel Vṛndāvana. Jouw glorie is zo uitgestrekt, dat haar schaduw de hele wereld beschut en alle wezens van hun aandoeningen verlicht. Is het een verrassing, dat iemand, die zijn toevlucht onder jouw takken neemt, wonderbaarlijke vruchten krijgt? Nee, dit is niet ongewoon.”

Als een object wordt geprezen door het met een ander object te vergelijken, wordt dergelijke lofprijzing *aprastuta-prasaṅsā* genoemd, hetgeen betekent ‘een metafoor of beeldspraak, die van een geïmpliceerde of indirecte uitdrukking gebruik maakt’. Er zijn vijf categorieën van deze beeldspraak: (1) een algemene klasse van een object wordt gebruikt om een specifieke klasse te illustreren; (2) een geïmpliceerde kwaliteit wordt gebruikt om een omschreven gemeenschappelijk karakter te illustreren; (3) een geïmpliceerde actie wordt gebruikt om de aard van een omschreven oorzaak te illustreren; (4) een geïmpliceerde oorzaak wordt gebruikt om een omschreven actie te illustreren; (5) een geïmpliceerd object wordt gebruikt om een omschreven object te illustreren.

In dit vers is het vijfde type van geïmpliceerde of indirecte uitdrukking (*aprastuta-prasaṅsā*) gebruikt, ‘een geïmpliceerd object, dat wordt gebruikt om een omschreven object te illustreren’. In dit vers is ook een woordspeling (*śleṣa*)⁵ gebruikt in het geval van *chāyā*, omdat dit wordt verstaan als ‘de schaduw van jouw glorie’. Omdat *mādhavyā* meer dan één betekenis heeft, is *chāyā* gebruikt als een vorm van double-entendre.⁶

---

⁵ *Śleṣa* – een ambivalente zin met een dubbele betekenis.

⁶ Śrī Kṛṣṇa als de *tamāla*-boom wordt veel mooier, wanneer Hij wordt omarmd door Śrī Rādhā, de *mādhavi*-rank. Rādhā's *prema* voedt Kṛṣṇa's

---

lieftaligheid. De geur van Śrī Śrī Rādhā-Govinda verspreidt zich door heel Vṛndāvana. Als men zijn toevlucht zoekt tot zijn vermaarde schaduw, wordt al het lijden verzacht. Door een toevlucht aan zijn voet te vinden krijgt men de vrucht van *sevā*. Wat is hieraan zo verrassend? De goddelijke, *rasika* dichter, Śrīpad Rūpa Gosvāmī, bidt tot de wensboom van Vṛndāvana – die in feite zijn meest dierbare, adolescente *tamāla* Śrī Govinda en *mādhavī* Śrī Rādhā is – om op genadevolle wijze zijn meest gekoesterde doel te schenken.

Vers 68

*tval-lilā-madhu-kulyayollasitayā kṛṣṇāmbudasyāmṛtaiḥ
 śrī-vṛndāvana-kalpa-valli paritaḥ saurabhya-visphārayā
 mādihuryeṇa samastam eva pṛthunā brahmāṇḍam āpyāyitam
 nāścaryam bhuvī labdha-pāda-rajasām parvonnatir vīrud-
 hām*

O wensrank van Śrī Vṛndāvana, als je in bloei staat en de nectar regent uit de donkere wolk neer, spreidt de geur vloeiend uit jouw honingzoete spel zich overal naartoe en verzadigt de hele atmosfeer met zoetheid. Daarom zijn de boomkruipers, die het stof van jouw lotusvoeten dienen, bijzonder glorieus. Wat is hieraan zo verrassend?

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O wensrank van Śrī Vṛndāvana, de overstelpende honing, die van jouw spel afdruipt, heeft het hele universum diepgaand met zoetheid tevreden gesteld. *Parva* (ledematen of klimplanten) heeft twee betekenissen: *granthi* (omwikkelen) en *utsava* (festival). Deze twee nemen toe en worden steeds glorieuzer. *Labdhā* betekent de boomkruipers krijgen het stof van jouw lotusvoeten door hun toevlucht daar te nemen. Dit impliceert, dat de relatie van de ranken met jou groeit en hun plezier toeneemt door het stof van jouw voeten te krijgen. Wat is hieraan zo verrassend?”

“Waaruit vloeit de honing voort?” Het antwoord is, “Uit *kr-ṣṇambuda*, de zwarte wolken, die losbarsten met nectarwater.” Met andere woorden, de ambrozijnen wolk, Śrī Hari, loopt over van de zoetheid van Zijn spel en vermaak. In dit vers is eveneens het vijfde type van geïmpliceerde of indirecte uitdrukking (*aprastuta-praśaṅgā*) toegepast.⁷

Hier dient te worden opgemerkt, dat volgens sommige commentatoren in Vers 67 het eerste type metafoor is gebruikt onder het mom van *rūpaka alaṅkāra*⁸ en dat in het huidige vers hetzelfde, eerste type metafoor is gebruikt onder het mom van *śleṣa*, of double-entendre. Het gebruik van een woord met een dubbele betekenis betreft het eerste type ornament of beeldspraak (*atīśayokti*).⁹ Hierover dient zorgvuldig te worden beraadslaagd.

---

⁷ De glorie van Śrī Rādhikā (het vermelde object) wordt tot uitdrukking gebracht door de wensranken (het indirecte object) van Vṛndāvana. De wolk, de Prins van Vraja, Śrī Śyāmasundara, laat ambrozijnen spel en vermaak neerregenen, dat overloopt van de zoetheid van Vṛndāvanేశvarī Śrī Rādhikā, die het hele universum met voldoening vult. Het alternatief is, dat de dienstmaagd, die haar toevlucht neemt tot de lotusvoeten van Śrīmatī Rādhikā, zeker het feest van dienstverlening aan het Goddelijk Paar krijgt.

⁸ *Rūpaka alaṅkāra* – de identificatie of nabijheid van het te vergelijken object met hetgeen, waarmee het wordt vergeleken.

⁹ Door woorden te gebruiken voor het te vergelijken object wordt het te vergelijken subject automatisch begrepen.

Vers 69

*paśupāla-vareṇya-nandanau
varam etaṁ muhur arthaye yuvām
bhavatu praṇayo bhava bhava
bhavator eva padāmbujeṣu me*

(Śrī Rūpa erkent, dat het geluk van de dienstverlening, waar ze om heeft gebeden, zeer zeldzaam is en bidt nu eenvoudig om *bhakti* aan Hun lotusvoeten, overal waar ze geboren mag worden.)

O prins van Vraja en dochter van Vṛṣabhānu Mahārāja, ik bid aan Jullie keer op keer, dat ik leven na leven liefde voor Jullie lotusvoeten mag hebben.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

Deze aanspreekvorm, *paśupāla-vareṇya-nandanau*, de zoon en dochter van de twee beste koeheders, verwijst naar Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa. *Bhave bhava* betekent ‘leven na leven’. De andere zinnen zijn duidelijk.

Vers 70

*udgīrṇābhūd utkalikā-vallarir agre
vṛndāṭavyām nitya-vilāsa-vratayor vām*

*vāṇ-mātreṇa vyāharato 'py ullalam etām
ākarnyeṣau kāmīta-siddhiṃ kurutaṃ me*

(Nadat ze dit gebed heeft gereciteerd, bidt ze nu om haar gewenste object te verkrijgen.)

O eigenaren van mijn leven, Śrī Kṛṣṇa en Śrī Rādhā, Jullie zijn eeuwigdurend verzonken in amoreus plezier! Deze rank van verlangens, deze *Utkalikā-vallārī*, is aan Jullie voeten hier in Vṛndāvana ontsproten. Ik zit te trillen bij het reciteren ervan. Nadat Jullie mijn hartgrondige verzoek hebben aangehoord, vraag ik Jullie genadevol te zijn jegens deze lage persoon – beantwoord mijn gebeden en geef me de dienst, waarnaar ik zo hevig heb verlangd.

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

“O God en Godin, deze *Utkalikā-vallārī* heeft zich vóór Jullie gemanifesteerd.” Volgens de *Dhanañjaya-koṣa* hebben de woorden *vrataṭi*, *vallārī* en *latā* dezelfde betekenis – kruipende klimplant. “Ik zit te beven door eenvoudig deze *Utkalikā-vallārī* te reciteren; ik kan me niet voorstellen, wat er gebeurt, als ik er diep op ga mediteren. Daarom moeten Jullie beiden de gewenste perfectie schenken aan een ieder, die dit leest.” De vraag is, “Door wat te doen?” Het antwoord is, “*Ākarṇya*, door dit gebed te horen.” “Waar zijn Jullie tweeën mee bezig?” Het antwoord is, “Jullie maken in Vṛndāvana eeuwigdurend plezier.”

Vers 71

*candrāśva-bhuvane śāke
pauṣe gokula-vāsinā
iyam utkalikā-pūrvā
vallarī nirmitā māyā*

(Nu vermeldt Śrī Rūpa plaats en tijdstip van de geboorte of compositie van dit gebed.)

In 1471 Śakābda (1549 n. Chr.) in de maand Pauṣa (december-januari) heb ik in Śrī Gokula (Vṛndāvana) deze ongeëvenaarde *Utkalikā-vallarī* gecomponeerd.

Aldus eindigt de vertaling van *Utkalikā-vallarī*,
een onderdeel van *Stava-mālā*,
geschreven door Śrīmad Rūpa Gosvāmī

STAVA-MĀLĀ-VIBHŪṢAṆA-BHĀṢYA

Deze bloemlezing werd geschreven in 1471 Śakābda (1549 n. Chr.) en het commentaar werd geschreven in 1686 Śakābda (1608 n. Chr.).

Dit commentaar op *Utkalikā-vallarī*, dat hoog verheven gevoelens en zoete poëzie bevat, werd geschreven door Baladeva Vidyābhūṣaṇa. De gemoedsgesteldheden in dit gedicht zijn een eeuwigdurende rijkdom voor de *bhāvuka* toegewijden, die bekwaam zijn in de esoterische gevoelens van liefde.

ALDUS EINDIGT HET COMMENTAAR OP UTKALIKĀ-VALLARĪ.

Centra & Contacten Wereldwijd

www.purebhakti.com/contact-us/centers-mainmenu-60.html

INDIA

Mathura: *Shri Keshavaji Gaudiya Math* – Jawahar Hata, U.P. 281001 (Opp. Dist. Hospital), Email: mathuramath@gmail.com • **New Delhi:** *Shri Raman-vihari Gaudiya Math* – Block B-3, Janakpuri, New Delhi 110058 (Near musical fountain park), Tel: 9810192540; *Karol Bagh Centre:* Rohini-nandana dasa, 9A/39 Channa Market, WEA, Karol Bagh, Tel: 9810398406, 9810636370, Email: purebhakti.kb@gmail.com • **Vrindavan:** *Shri Rupa-Sanatana Gaudiya Math* – Dan Gali, U.P. Tel: 09760952435; *Gopinath Bhavan* – Parikrama Marga (next to Imli-tala), Seva Kunja, Vrindavan 281121, U.P., Email: vasantidasi@gmail.com • **Puri:** *Jay Shri Damodar Gaudiya Math* – *Sea Palace*, Chakratirtha Road. Tel: 06752-223375 • **Bangalore:** *Shri Madan Mohan Gaudiya Math* – 245/1 29th Cross, Kaggadasa pura Balaji layout, Bangalore-93, Tel: 089044277754, Email: bvvaikhanas@gmail.com; *Shri Ranganath Gaudiya Math* – Hesaraghatta, Bangalore, Tel: 09379447895, 07829378386 • **Faridabad:** *Shri Radha Madhav Gaudiya Math* – 293, Sector-14, Hariyana, Tel: 09911283869 • **Navadvipa:** *Shri Shri Keshavaji Gaudiya Math* – Kolerdanga Lane, Nadiya, Bengal, Tel: 09153125442

AUSTRALIA

Garden Ashram – Akhileshvari dasi, Tel: 612 66795916, Email: akhileshvari.dasi@gmail.com • *Shri Gaura Narayan Gaudiya Math* – Brisbane, Queensland, Tel: +61 403 993 746, Email: bhaktibrisbane2010@gmail.com

CHINA / HONG KONG

15A, Hillview Court, 30 Hillwood Road, Tsim Sha Tsui, Kowloon, Tel: +85223774603

UNITED KINGDOM & IRELAND

Birmingham: *Shri Gour Govinda Gaudiya Math* – 9 Clarence Road, Handsworth, Birmingham, B21 0ED, U. K., Tel: (44) 121551-7729, Email: bvashram108@gmail.com • **London:** *Shri Gangamata Gaudiya Math* – 631 Forest Road, E17 4NE London, Tel: 02080578406, Email: gangamatas@hotmail.com • **Galway:** *Family Centre* – Tel: 353 85-1548200, Email: jagannathchild@gmail.com

USA

Gaudiya Vedanta Publications Offices – Tel: (800) 681-3040 ext. 108, Email: orders@bhaktiprojects.org • **Alachua:** *Shri Shri Radha-Govinda Mandir* – Tel: (1) 386-462-2682, Email: yourbvgi@gmail.com, Website: www.bvgi.org • **Houston:** *Shri Govindaji Gaudiya Math* – Tel: (1) 281-650-8689, Email: info@sggm.org, Website: www.sggm.org

Websites

Gauḍiya Vedānta Publications (GVP)

De GVP publiceert, conserveert en distribueert de boeken van Śrī Śrīmad Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvami Mahārāja. Voor meer informatie over de inhoud van deze boeken kunt u de volgende websites bezoeken:

www.purebhakti.com – voor nieuws, updates en gratis downloaden van boeken, lezingen en *bhajans*.

www.purebhakti.tv – voor het kijken en luisteren naar lezingen online en voor links naar updates van live web-casts.

www.harikatha.com – voor het per email ontvangen van de lezingen en video's van Śrī Śrīmad BV Nārāyaṇa Mahārāja op zijn wereldreis.

www.backtobhakti.com – voor het laatste nieuws over de IPBYS, de International Pure Bhakti Yoga Society.

Indien u meer wilt weten over boeken, lezingen, audio-opnamen, video's, lessen en de International Pure Bhakti Yoga Society (IPBYS) van Śrī Śrīmad BV Nārāyaṇa Mahārāja kunt u contact opnemen met **connectwithussoon@gmail.com**

Voor het vinden van een centrum in uw buurt:

www.purebhakti.com/contact-us

Engelse publicaties van

ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTIVEDĀNTA NĀRĀYAṆA GOŚVĀMĪ MAHĀRĀJA

<p><i>Arcana-dīpikā</i> <i>Śrī Bhajana-rahasya</i> <i>Śrī Bhakti-rasāmṛta-sindhu-bindu</i> <i>Bhakti-rasāyana</i> <i>Bhakti-tattva-viveka</i> <i>Śrī Brahma-saṁhitā</i> <i>Essence of the Bhagavad-gītā</i> <i>Five Essential Essays</i> <i>Going Beyond Vaikuṅṭha</i> <i>Harmony</i> <i>Jaiva-dharma</i> <i>Letters From America</i> <i>Śrī Manaḥ-śikṣā</i> <i>My Śikṣā-guru and Priya-bandhu</i> <i>Pinnacle of Devotion</i> <i>Śrī Prabandhāvalī</i> <i>Secret Truths of the Bhāgavatam</i> <i>Secrets of the Undiscovered Self</i> <i>Śiva-tattva</i> <i>Śrī Bṛhad-bhāgavatāmṛta</i> <i>Śrī Dāmodarāṣṭakam</i> <i>Śrī Gauḍīya Gīti-guccha</i> <i>Śrī Gīta-govinda</i> <i>Śrī Gopī-gīta</i> <i>Śrī Harināma Mahā-mantra</i> <i>Śrīmad Bhagavad-gītā</i></p>	<p><i>Śrī Navadvīpa-dhāma-māhātmya</i> <i>Śrī Navadvīpa-dhāma Parikramā</i> <i>Śrī Prema-sampūṭa</i> <i>Śrī Rādhā-kṛṣṇa-gaṇoddeśa-dīpikā</i> <i>Śrī Saṅkalpa-kalpadrumaḥ</i> <i>Śrī Śikṣāṣṭaka</i> <i>Śrī Upadeśāmṛta</i> <i>Śrī Vraja-maṅḍala Parikramā</i> <i>Śrī Rāya Rāmānanda Saṁvāda</i> <i>Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī – His Life and Teachings</i> <i>The Distinctive Contribution of Śrīla Rūpa Gosvāmī</i> <i>The Essence of All Advice</i> <i>The Gift of Śrī Caitanya Mahāprabhu</i> <i>The Journey of the Soul</i> <i>The Nectar of Govinda-līlā</i> <i>The Origin of Ratha-yātrā</i> <i>The Way of Love</i> <i>Utkalikā-vallarī</i> <i>Vaiṣṇava-siddhānta-mālā</i> <i>Veṅu-gīta</i> <i>Walking with a Saint</i> <i>Rays of the Harmonist (periodical)</i></p>
--	--

Nederlandse publicaties

van **Śrī Śrīmad Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja**
vertaald en uitgegeven door Pro Deo Uitgever Jaya Radhe
<https://purebhakti.com/jayaradhe.nl>

<i>Bhagavad-gītā</i>	<i>Prabandha Pañcakam</i>
<i>Bhāgavata-rahāsyā</i>	<i>Prabandhavalī</i>
<i>Bhajana-rahasya</i>	<i>Prema-pradīpa</i>
<i>Bhakti-tattva-viveka</i>	<i>Prema-sampuṭa</i>
<i>Boterdief</i>	<i>Reis van de ziel</i>
<i>Camatkāra-candrikā</i>	<i>Rāga-vartma-candrikā</i>
<i>Essentie van Bhagavad-gītā</i>	<i>Rāmānanda Rāya Saṁvāda</i>
<i>Geheimen van Bhajana</i>	<i>Śikṣāṣṭaka</i>
<i>Geheimen van het onontdekte Zelf</i>	<i>Śiva-tattva</i>
<i>Geluk in het paradijs der dwazen</i>	<i>Śrī Rādhā</i>
<i>Gift van Śrī Caitanya Mahāprabhu</i>	<i>Śrī Rūpa Gosvāmī's bijdrage</i>
<i>Gīta-govinda</i>	<i>Summum van toewijding</i>
<i>Gopi-gīta</i>	<i>Ujjvala-nilāmaṇi-kiraṇa</i>
<i>Hari-kathāṁṛta</i>	<i>Upadeśamṛta</i>
<i>Jagannātha Ratha-yātrā</i>	<i>Utkalikā-vallarī</i>
<i>Jaiva-dharma</i>	<i>Veṇu Gīta</i>
<i>Mādhurya-kādambinī</i>	<i>Verborgen pad van devotie</i>
<i>Maharṣi Durvāsā</i>	<i>Voorbij Nirvāṇa</i>
<i>Manaḥ-śikṣā</i>	<i>Ware sentimenten van de ziel</i>
<i>Nitya-dharma</i>	<i>Wijze van Liefhebben</i>

